

Стенографски дневник

НА

7. заседание

Вторник, 10 февруари 1953 г.

Открито в 15 ч.

Председателствувал подпредседателят Илия Радков.

Секретари: Георги Арачийски и Иван Куршумов.

СЪДЪРЖАНИЕ

Дневен ред:	Стр.	Говорили:	Стр.
Законопроекти		Говорили министър д-р Минчо Нейчев	99
За установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията. (Приемане)	88	Георги Кулишев	102
Говорили: Александър Миленков	89	Минчо Минчев	104
министър Антон Югов	91	Ангел Генов	106
За избиране Народно събрание на Народната република България. (Приемане).	94	Избиране на:	
		Главен прокурор на Народната република България	100
		Върховен съд на Народната република България	109
		Съдебни заседатели на Върховния съд на Народната република България	110

Председателстващ Илия Радков: Другарни и другари народни представители! Присъствуват необходимият брой народни представители. Откривам заседанието.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията.

Има думата секретарят Георги Арачийски да прочете законопроекта.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията

Другарни и другари народни представители! Усиленото строителство, предвидено в народностопанските ни планове, налага да се засили дисциплината в труда и по-специално да се премахне и предотврати всяко безплатово и безредно течение на работната сила от предприятията в предприятията и от учрежденията в учрежденията и с това да се въведе стабилност в кадрите. Не трябва да се позволява на недисциплинирани и несъзнателни работници и служители да се местят от място на място, от месец на месец, поради капризни сметки и желаниа и с тази си дейност да поставят предприятията и учрежденията в тежки положения. Напушането на работа трябва да става само при уважителни случаи на болест, старост, повикване на военна служба и т. н., при които ръководителят на предприятието или учреждениято е длъжен да даде разрешение, като при други важни случаи напушането се предоставя на преценката на ръководителя с оглед на времето и състоянието на работата в предприятието.

Същите идеи налагат да се въведе по-голяма твърдост и по-голяма дисциплина в училищата и школите за трудови резерви и в техникумите, като се създаде за учащите се в тях задължението да не ги напушат самоволно, а за завършилите ги — задължението да приемат определената им, съобразно тяхната квалификация работа, която да не напушат преди изтичането на членделените срокове. Държавата полага големи грижи и харчи големи средства за тяхното обучение и не бива да се позволява на капризните и несъзнателните измежду тях да нарушават безнаказано задълженията, които са поели.

Предложеният ви за обсъждане и приемане законопроект за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията преследва именно горните цели:

Чл. 2 забранява самоволното напушане на работа чрез едностранно прекратяване на безсрочните трудови договори без разрешение на ръководителя, а чл. 8 припомва санкцията на чл. 268 от Наказателния закон за тези, които са поели задължения или по закон са длъжни да служат за определен срок и нарушават това си задължение без уважителни причини.

Чл. 3 изброява случаите, при които ръководителят е задължен да разреши напушането на работата. Касае се за важни

случаи на болест, старост, повикване на военна служба и т. н., при които задържането на работника или служителя е нецелесъобразно. Същият член добаря, че «в други важни случаи съвобождаването става по преценка на ръководителя на предприятието или учреждениято».

Законопроектът изисква от самите ръководители твърдост и прилагането на установените правила и предвижда наказание за онези, които умишлено и по небрежност либералният или проявяват несериозно отношение към поставената от законопроекта основна задача.

Членовете 6, 7 и 8 имат за цел да се постигне гвърд порядък в училищата и школите за трудови резерви и в техникумите, както и задължението на завършилите тези училища да изпълняват поетите задължения за работа до изтичането на определените срокове.

Законопроектът е съставен в дух на Кодекса на труда и в изпълнението на една от неговите основни цели, а именно: «да се внедрят, осъществят и закрепят социалистическите принципи за организацията на труда, да се обезпечи увеличението на нейната производителност и с това да се повиши благосъстоянието или учреждениято».

Министър на правосъдието: Р. Найденов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията

1. Настоящият закон има за цел да укрепи трудовата дисциплина и с това да спомогне за засилване на стопанската и отбранителната мощ на социалистическата ни Родина.

2. Самоволното напушане на работата от страна на работници и служители в държавни, кооперативни или обществени предприятия и учреждения чрез едностранно прекратяване на сключен за неопределено време трудов договор се забранява.

Напушането на предприятието и учреждениято може да става само с разрешение на ръководителя на предприятието или учреждениято.

3. Ръководителите на предприятията или учрежденията са длъжни да дават разрешение за напушане на работата в следните случаи:

а) при невъзможност да се изпълнява възложената работа вследствие на заболяване, при условие, че не се предлага друга подходяща работа;

б) когато работникът или служителят е пенсионер по старост и желае да напусне работата;

в) когато работникът или служителят трябва да прекрати работата поради постъпване във висше или средно специално учебно заведение;

г) когато е изтекло уговореното с трудовия договор време или е завършена определената работа;

д) когато работникът или служителят е повикан да отбива редовната си военна служба;

е) когато предприятието или учреждението не изплати до пет дни от определения срок трудовото възнаграждение на работника или служителя;

ж) когато предприятието или учреждението променя условията на трудовия договор, без да се съобрази с условията на Кодекса на труда, и

з) когато работникът или служителят трябва да прекрати работата поради служебно преместване на съпруга в друг населен пункт.

В други важни случаи освобождаването става по преценка на ръководителя на предприятието или учреждението.

4. Лица, самоволно напуснали работата в предприятието или учреждението, се наказват с лишаване от свобода от два до четири месеца или с поправителен труд до една година, ако не подлежат на по-тежко наказание по друг закон.

5. Ръководителите на предприятията или учрежденията за умишлено или по небрежност непредаване на съд провинилите се лица в самоволно напускане се наказват по предходния член.

Със същото наказание се наказват и ръководителите на предприятията или учрежденията, които приемат на работа укриващи се от преследване по настоящия закон лица, за които им е известно, че са напуснали самоволно работата си в предприятието или учреждението.

6. Учащите се в училищата и школите за трудови резерви за самоволно напускане на училището или школата, а също и за систематическо и грубо нарушение на училищната дисциплина, в резултат на което е последвало изключване, по присъда на съда се изпращат в трудово-възпитателно общежитие за срок до 6 месеца и се осъждат да възстановят изразходваните за тяхната издръжка средства.

7. Завършилите училището и школите за трудови резерви, както и завършилите техникумите са длъжни да приемат посочената им съобразно тяхната квалификация работа на определеното място и не могат самоволно да я напуснат в продължение на определените от Министерския съвет срокове.

Прекъснатите работата поради повикване на редовна военна служба са длъжни след отбиването на службата да продължат работата си до попълването на определените срокове.

8. Провинилите се по чл. 7, както и работниците или служителите, сключили договор с определен срок, които самоволно напускат работата преди изтичането на срока, подлежат на наказание по чл. 268 от Наказателния закон.

9. Делата по настоящия закон се разглеждат от народните съдилища по спешност.

Председателстващ Илия Радков: Има думата др. Пенчо Костурков да прочете предложението на законодателната комисия.

Д-р Пенчо Костурков: (Чете)

« П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е »

на законодателната комисия по законопроекта за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията

1. В началото на втората алинея на чл. 2 думите «напускането на предприятието и учреждението» се заменят с думите «напускането на предприятието или учреждението».

Съображения. Поправката е редакционна.

2. Първата алинея на чл. 3 се прередактира така: «Ръководителят на предприятието или учреждението е длъжен да даде съгласието си за прекратяване на трудовия договор, сключен за неопределено време, когато то се иска от работника или служителя, в следните случаи:»

Съображения. Поправката е редакционна. сменя и се съгласува с чл. 2.

Буква «а» на същия член 3 се прередактира така: «При невъзможност на работника или служителя да изпълнява вследствие на заболяване възложената му работа, ако не му се предложат друга подходяща работа в същото предприятие или учреждение.»

Съображения. Прередактирането се прави за изясняване на текста.

Буква «г» на същия чл. 3 се заличава.

Съображения. Заличаването се прави поради това, че тази буква е в противоречие с чл. 2, който определя обсега на приложението на закона само относно договорите с неопределен срок. Самоволното напускане на предприятието или учреждението при договори с определен срок от страна на работника или служителя се наказва по чл. 268 от Наказателния закон, поради което не е необходимо ново законодателно уреждане на този случай.

Букви «д», «е», «ж» и «з» на същия чл. 3 стават съответно букви «г», «д», «е» и «ж».

Съображения. Промяната в буквите се прави поради заличаването на буква «г».

В буква «ж», нова буква «е», след думите «с условията на» се добавят думите «членове 25 и 26 от».

Съображения. Допълнението се прави за съобразяване с разпоредбата на чл. 34, буква «б» от Кодекса на труда и за пълно покриване на текстовете на двете букви, тъй като при досегашната редакция на тази буква от закона таква покриване няма.

В буква «з», нова буква «ж», на края се добавят думите «съобразно условията на Кодекса на труда».

Съображения. Поправката е редакционна. Допълнението се прави, за да се установи еднакъв режим с този на досега издадените нормативни актове.

3. В началото на чл. 4 думите «Лица, самоволно напуснали» се заменят с думите «работник или служител, който самоволно напусне», а думите «наказват» и «подлежат» се заменят съответно с думите «наказва» и «подлежи».

Съображения. Поправките са редакционни. Целта се точно определяне субекта на престъплението.

4. Чл. 5 се прередактира така: «Ръководител на предприятието или учреждение, който умишлено или по небрежност не предаде на съд провинилите се работници или служители в самоволно напускане на работата, се наказва по предходния член.»

Със същото наказание се наказва и ръководител на предприятието или учреждение, който приеме на работа укриващи се от преследване по настоящия закон работници или служители, за които му е известно, че са напуснали самоволно работата си в предприятието или учреждението.

Съображения. С прередактирането текстът става по-ясен и точен без по същество да се изменя.

5. Чл. 6 се прередактира така: «Учащ се в училище или школа за трудови резерви, който самоволно напусне училището или школата или систематически и грубо нарушава училищната дисциплина, в резултат на което е бил изключен, по решение на съда се изпраща в трудова колония за срок до една година и се осъжда да възстанови изразходваните за неговата издръжка средства.»

Съображения. Изменението се прави поради това, че изпращането в трудово-възпитателно общежитие е недопустимо за малолетни. Възприема се мярката, предвидена в Съветския съюз в указа на Президиума на Върховния съвет на СССР от 28 декември 1940 г. Освен това се дава по-ясна и по-точна редакция на текста.

6. В чл. 7, ал. I, думата «училището» става «училищата».

В ал. II на същия член думите «отбиването» и «попълването» се заменят съответно с думите «отбиване» и «изтичане».

Съображения. Поправките са редакционни.

7. Чл. 8 се прередактира така: «Работник или служител, който не изпълни задълженията си по чл. 7, както и този, който, след като е сключил договор за определен срок или докато се извърши определена работа, самоволно напусне работата преди изтичането на срока или довършването ѝ, се наказва по чл. 268 от Наказателния закон.»

Съображения. Прередактирането се прави за съгласуване с чл. 27 от Кодекса на труда и с чл. 268 от Наказателния закон, към който се препраща.

8. В чл. 9 на края думата «спешност» се заменя с думите «реда на бързите производства (Глава XXII от НПК)».

Съображения. Редакцията на текста се уточнява, като се препраща към съответната глава на Наказателно-процесуалния кодекс.

9. След чл. 9 се създава заглавие «Преходна разпоредба» и § 1 със следния текст: «В чл. 257, ал. II на Наказателния закон думите «или самоволно напусне работата си» се заличават.»

Съображения. С преходната разпоредба се отстранява противоречието, което се появява със създаването на чл. 4 от този закон и ал. II на чл. 257 от Наказателния закон.

Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Председателстващ Илия Радков: За изназване по законопроекта има думата народният представител др. Александър Миленов.

Александър Миленов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Българският трудещ се народ, жестоко експлоатиран в миналото от местни и чужди капиталисти, на 9 септември 1944 г. с решаващата помощ на непобедимата Съветска армия се освободи веднаж за винаги от капиталистическото и фашистко робство. Под ръководството на Българската комунистическа партия и народното правителство на Отечественния фронт, поел съдбините си в свои ръце, нашият народ започна ентусиазирано изграждането на своя свободен живот и щастливо бъдеще.

С изпълнението на двегодишния народно стопански план се постигна поставената задача за възстановяване на ограбеното и разорено при фашизма народно стопанство, като с това се създадоха условията за отпочване изграждане основите на социализма в нашата прекрасна Родина. Под ръководството на Партията, начело с другаря Вълчо Червенков, вдъхновяващ от великия пример на съветските народи и с вестранната братска помощ на Съветския съюз и лично на другаря Сталин, българският народ изпълни Димитровската петилетка за четири години. В борбата за изпълнение на петилетката за четири години работническата класа в нашата страна прояви висока политическа и производствена активност. Тя се изрази главно в ентусиазиращия труд на нашата работническа класа и широко разгърнатото социалистическо съревнование в борбата за изпълнение на плана.

В нашето планово социалистическо стопанство решаващ фактор се явява увеличаването производителността на труда. «Капитализмът — казва Ленин — може да бъде окончателно победен и ще бъде окончателно победен с това, че социализмът създава нова, много по-висока производителност на труда.»

Секторите, които обуславят високата производителност на труда при социализма, са много и най-разнообразни. На първо място стои фактът, че след 9 септември на работническата класа у нас се даде възможност да работи за себе си, с ясното съзнание, че нейният труд не отива в бездънните джобове на капиталистите, а за изграждането на собственото си благоденствие, както и благоденствието на всички трудещи се.

«Бичът на безработицата — казва другарят Вълко Червенков — който в миналото гонеше хиляди и хиляди наши съотечественици да се скитат немилни, недраги в дирене на работа за къшей хляб, да напушат страната и да ходят на гурбет, за да си търсят късмета — този бич повече не съществува.»

В противовес на това, което става в нашата страна, в капиталистическите страни, обратно — постоянно се увеличава числото на безработните и полубезработните. Там съществува така наречената «резервна армия от безработни», която влачи мизерно съществуване. Така например, броят на напълно и частично безработните съставлява сега в Съединените щати 15 милиона души, в Италия — повече от 5.5 милиона души, в Западна Германия — повече от 3 милиона безработни, във Франция — около 3 милиона, в Япония — почти 18 милиона. Непрестанно нараства броят на безработните и в Югославия, Гърция и Турция. Повече от 300 хиляди безработни в Югославия бедствуват и гладуват, напразно чакат работа в борите на труда. В Гърция броят на безработните надхвърля 400 хиляди души, а в Турция — над 2 милиона души.

В страните на монополистическия капитализъм съществува жестока експлоатация на труда на работника, снижава се работната заплата. Силите на работника се измукват с безпощадна експлоатация до такава степен, че след като поработи 5—10 години, той бива изхвърлян на улицата и излиза от строя. В Съединените щати в болшинството предприятия не приемат работници по-стари от 35-40 години. В капиталистическите страни постоянно расте недоволството на народните маси, усилива се тяхната борба против гнета на монополите.

У нас, напротив, се чувствава постоянна нужда от работна ръка в нови кадри. За тази цел се създадоха училища и школи за трудови резерви и техникуми за подготовка на квалифицирани кадри за народното стопанство.

С току що приетия единен бюджет на нашата Народна република основната част от разходите се насочват за финансиране на народното стопанство, като обемът на капиталното строителство нараства на 22% в сравнение с 1952 г. Като основа на развитието на цялото народно стопанство е поставена социалистическата индустриализация на нашата страна и на първо място изграждането на нашата тежка индустрия. През тази година ще бъдат въведени в експлоатация такива предприятия, като металургическия завод «Ленин», Държавния содов завод, разширението на ТЕЦ «Вълко Червенков», ВЕЦ «Росица 1», Централно-обогатителната фабрика — Димитрово, разширението на държавния циментов завод «Вулкан», разширението на рудниците «Толбухин» и «Благоев» в Димитрово, на рудниците «Меричлери 2» и «Надежда 2» в Марбас, флотационните рудни фабрики «Росен» и «Върли бряг» и др. Също така се предвижда повишаване обема на промишлената продукция със 16% в сравнение с 1952 г.

За успешното изпълнение на тези огромни задачи високата съзнателна трудова дисциплина се явява фактор от особено важно значение.

«Комунистическата организация на обществения труд, първа крачка към която се явява социализмът — казва Владимир Илич Ленин — се крепи и колкото по-нататък, толкова повече ще се крепи върху свободната и съзнателна дисциплина на самите трудещи се...»

Успешното изпълнение на първата петилетна за четири години е най-доброто доказателство, че нашата работническа класа и всички трудещи се съумяха да изградят и изграждат тази нова, съзнателна трудова дисциплина. Тя не се гради както беше в миналото на страха от безработица и глад, а почива върху новото отношение към държавата и труда, тя се крепи върху ясното разбиране на трудещите се, че те работят за себе си, за своето семейство, за целия народ.

Огромното болшинство от работниците, инженерите, техниците и служителите в нашата промишленост, транспорта, строителството, водими от високото съзнание за изпълнение на своя дълг пред Родината, се включват активно в социалистическото съревнование. Социалистическото съревнование е най-ярък израз на висша трудова дисциплина, то е комунистически метод за строителството на социализма.

Хилядите първенци на труда, които израснаха от нашата работническа класа — рационализаторите, стахановците и героите на социалистическия труд, като Александър Рангелов, Александър Русинов, Тодор Стоичков, Фердо Стоименов, Ирина Боянова, Веска Георгиева Минчева, Олга Острова, Златка Божкова, Петър Н. Петров, Арша Тихомирова, Атанаска Димитрова и много други — дължат своите успехи не само на тяхната повишена производствена квалификация, усвоването на новата техника и богатия съветски опит, но те дължат своите успехи и на проявената от тях висока и съзнателна трудова дисциплина. С активното си участие в строителството на социализма те укрепват мощта на нашата Народна република, а същевременно увеличават своето благосъстояние, градят благоденствието на своите семейства. Всички ние познаваме тези първенци в производството, които са наша гордост, и се отнасяме

към тях с уважение. Техният героичен и дисциплиниран труд е резултат на високата им политическа съзнателност, на любовта им към Родината. Те разбират, че колкото по-добре се изпълняват плановете, толкова по-могъща, по-силна става нашата държава, толкова по-заможен и красив ще бъде животът на целия народ. Да се служи честно на Родината, това значи преди всичко да даваме пример за най-строга спазване на трудовата дисциплина.

Но наред с огромното болшинство работници и служители, които съзнателно спазват и укрепват дисциплината на труда, все още между тях се намират и някои несъзнателни и недисциплинирани.

Наред с безпричинните отсъствия, вакъсненията, неуплътняването на работното време и пр., една от формите за нарушаване трудовата дисциплина се явява и текучестото, което влече след себе си последици, увреждащи интересите както на предприятието и на народното стопанство, така и на отделния работник.

Нарушаването на трудовата дисциплина е признак на ниско съзнание, липса на чувство на отговорност и неразбиране на личните и държавни интереси.

Като наследство от капитализма у някои работници е останал пакостният навик да «прелитат» от едно предприятие в друго, от една професия в друга. Това текучество влияе зле върху производството, то разстройва организацията на труда, спъва изпълнението на плановете и намалява доходите на постоянно местещите се работници, не им дава възможност да усвоят производството, да се квалифицират, да дават висока и добροкачествена продукция, лишават ги от редица права и привилегии.

Особено много се чувствува текучестото в онези отрасли на промишлеността, където работната ръка се вербува предимно от селата, каквито са миналата и рудна промишленост, дърводобива и дървопреработването, строителството, транспорта и др. Така например, само в течение на три месеца през 1952 г. в рудник-шахта «Георги Димитров» при мина «Георги Димитров» са постъпили на работа 282 души, а са напуснали 335 души, а за шест месеца през същата година пак в мина «Георги Димитров» са постъпили 2793 души, а са напуснали 2264 души. Текучестото е налице и в други производства.

Нашето народно стопанство е планоно стопанство. Неизпълнението на плановете от даден отрасъл се отразява пакостно върху редица други отрасли. Когато например една част от работниците в миналите напушат, това се отразява на изпълнението на плана за каменни въглища. А неизпълнението на плана за каменните въглища, затруднява движението на влаковете, топлоелектроцентралите няма да дават достатъчно електроенергия, а това ще даде отражение и в редица други производства. Също неизпълнението на плана по дърводобива, дължащо се на текучестото на работната сила, ще се отрази на изпълнението на плана на дървопреработващата промишленост а оттам и на плана на строителството и др. С безразборното напускане на работната работниците увреждат не само на себе си, не само на държавата и народното стопанство, но увреждат и на болшинството постоянни и съзнателни работници.

Недисциплинираността и текучестото в нашите предприятия могат да се харесват само на империалистите от Вашингтон и Лондон и на техните балкански агенти — титовци, гръцките монархофашисти и турските реакционери, които се вбесават от всеки наш успех и не подбират средствата да пречат на мирното ни строителство. Ползувайки се от гласуването от Американския конгрес 100 милиона долара за организиране диверсии, шпионаж и вредителство срещу Съветския съюз и страните с народна демокрация, те постоянно прехвърлят бандитски, диверсантски и саботажнически групи на наша територия. Но благодарение бдителността на народната власт, те биват своевременно разкривани и излавяни.

Предлаганият законопроект за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията ще допринесе за създаване постоянен кадър от работници в предприятията, които ще го опознаят по-добре и ще се отнеме възможността на тия диверсанти — врагове на нашия народ и нашата работническа класа, да намират почва в отделни предприятия и обекти и ще им се пресече пътя да спъват темпа на нашето социалистическо строителство.

Наред с възпитателната работа, която се води от партийните, младежките и профсъюзните организации, необходимо е да се вземат и законодателни мерки.

Такава именно необходимая мярка представлява обсъжданият законопроект за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията.

Целта на законопроекта е да се води борба срещу текучестото, в интерес на трудещите се и на народното стопанство, като се подобри квалификацията на работниците и служителите, ще се увеличи производителността на труда, ще се подпомогне ритмичното изпълнение на плана и отук ще се увеличи реалната заплата на работника.

Кодексът на труда за пръв път цялостно и системно урежда въпроса за трудовата дисциплина, като предвижда поощрения, награди и отлечения за образцово изпълнение на трудовите задължения, а също така предвижда наказания за ония работници и служители, които са недисциплинирани.

При изработването на Кодекса на труда нашите професионални съюзи изхождат от интересите на народното стопанство, в съгласие с личните интереси на работниците и служи-

телите и преди всичко на съзнателните и дисциплинирани работници и служители.

За тази цел на дисциплинираните и проявилите се в производството работници и служители се дават парични и други награди, а също така те се ползват с предимство при изпращането им в професионалните почивни домове и балнеосанаториуми за курортно лечение; за тези, които служат по-продължително време в едно и също предприятие, се дава най-високо парично обезщетение при временна нетрудоспособност, а също така и при пенсионирането при заболяване, а подземните работници и служители при мините, които имат непрекъснат трудов стаж в едно и също предприятие не по-малко от една година, получават 90% от трудовото им възнаграждение при временна нетрудоспособност. Ясно е, че Кодексът на труда цели да внедри, осъществи и закрепни социалистическите принципи за организация на труда, да стимулира трудовете се към увеличаване производителността на труда, като съчетава обществените с личните интереси и осигурява непрестанния ръст на благосъстоянието на трудовете се.

Решаващата роля за укревяване на трудовата дисциплина принадлежи и на командирите на производството—директорите на предприятията и строителните осекти, началниците на цехове и строителни райони, майсторите и бригадирите. Високото равнище на трудовата дисциплина извънредно много зависи от добрата организация на труда, от редовното и правилно поддържане на машините, със строгото прилагане на прогресивната система на заплащането, което поощрява съзнателните и дисциплинирани работници.

Трудовата дисциплина не може да бъде укрепена в ония предприятия, където стопанските ръководители не прилагат разпореденията на Кодекса на труда за поощряване съзнателните производственици и наказване недисциплинираните, дезорганизаторите на производството.

С новия законопроект ще се охранят и личните интереси на отделния работник и служител съгласно Кодекса на труда и правата, които той дава за продължителния непрекъснат трудов стаж. В крайна сметка може смело да се каже, че като се укрепи още повече трудовата дисциплина, ще се спомогне за увеличаване благосъстоянието на трудовете се, за ритмичното и срочно изпълнение на държавния народностопански план, за засилване отбранителната мощ на социалистическата ни Родина.

Предвидените стипендии в законопроекта имат за цел да насочат отделния работник и служител към спазване разпоредбите на Кодекса на труда и на социалистическата законност в негов личен и в общонароден интерес. Естествено, че санкциите са предназначени и те трябва да се прилагат само за такива несъзнателни работници и служители, които въпреки всичко продължават да нарушават социалистическата трудова дисциплина, каквито за съжаление все още се срещат, макар че техният брой намалява постоянно. Трябва да се добави, че както работническата класа като цяло трябва да проявява съзнателност и да спазва установената трудова дисциплина, така и ръководителите на предприятията и учрежденията трябва да чувствуват своите задължения по укрепване на трудовата дисциплина. Срещат се обаче не малко ръководители, които не водят достатъчно добре борбата за затвърдяване на необходимата трудова дисциплина, не водят упорито борбата срещу текучеството, срещу «прелетните птици» от предприятие на предприятие. Има случаи, когато отделни ръководители на предприятия приемат на работа работници и служители без да изискват трудовата им книжка, а други не предават на напускащите трудовете им книжки или не вписват точно причините за напускането. Санкциите на законопроекта се отнасят и за такива ръководители на предприятия и учрежденията. Задължение за администрацията е да създава добри условия на труда и да подобрява културно-битовите условия на работниците, което е също така ефикасно средство в борбата срещу текучеството.

«Днешният работник, нашият съветски работник—казва другарят Сталин — иска да живее със задоволяване на всички свои материални и културни нужди и в смисъл на продоволствие, и в смисъл на жилище, и в смисъл на гарантиране неговите културни и всякакви други нужди. Той има право на това и нике сме длъжни да му осигурим тия условия.»

Трябва да се каже обаче, че ние не правим всичко възможно, за да създадем такива условия на новопостъпилите работници, че те още от първия ден да заобичат предприятието, да залюбят работата си, да станат постоянни работници.

В чл. 3 на законопроекта са изброени редица случаи, когато работникът или служителът може да прекрати работата поради изстъпване във висше или средно специално учебно заведение, когато предприятието или учреждениято променя условията на трудовия договор, без да се съобрази с условията на Кодекса на труда и други, при които ръководителят на предприятието или учреждениято е длъжен да разреши на работника или служителя да напусне работата, щом същият желае. Освен това с последната алинея на същия член се дава възможност на ръководителите и в други важни случаи да разрешават напускането на предприятието или учреждениято.

Другари народни представители! С предлагания законопроект се цели установяването на стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията; внедряването и укрепването на така необходимата за нашето народно социалистическо строителство и за интересите на работническата класа висока трудова и държавна дисциплина; слагането края на вредното текучество на кадрите и осигуряване условия за изпълнението и преизпъл-

нението на народностопанския план.

С това ще се постигне и общото повишаване на благосъстоянието на трудовете се у нас, за повишаване отбранителната мощ на социалистическата ни Родина.

Ето защо, нека гласуваме единодушно за предложения законопроект. (Ръкопляскания)

Председателстващ Илия Радков: Има думата подпредседателят на Министерския съвет др. Антон Югов.

Министър Антон Югов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! В днешното заседание на настоящата сесия на Народното събрание е поставен за разглеждане и одобряване законопроектът за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията.

Сега след изпълнението на първата петилетка в основни линии за четири години, в периода на бурно развитие на нашата промишленост, при по-нататъшното разгръщане на огромно строителство, при общия подем на цялото народно стопанство, задачата за установяване стабилност в работната сила, особено в решаващите отрасли на промишлеността, става първостепенна задача, придобива изключителна важност. Това е задача, която произтича от дълбоките коренни интереси на работническата класа като ръководеща сила в нашата народно-демократична държава.

От правилното решаване на тази задача, от това как ние ще съумеем да установим стабилност на работната сила в производството, да направим основния работнически състав на предприятията, особено за най-важните, постоянен, зависи изпълнението на производствените планове в промишлеността, строителството и транспорта по всички показатели, зависи по-нататъшното укрепване на нашите предприятия и въобще по-нататъшното успешно развитие на цялото наше народно стопанство.

Победата на работническата класа, на трудовете се в нашата страна, превръщането на основната част на средствата за производство в общонародна собственост, решителната борба за ликвидиране на капиталистическите остатъци у нас, за пълното унищожаване експлоатацията на човек от човека и за изграждане на социализма предизвиква невидян трудов ентузиазъм сред трудовете се по всички краища на нашата страна, във всички области на нашия политически, стопански и културен живот. Огромното болшинство от нашия народ, чувствувайки се господар на своята страна, коренно измени отношението си към труда, към държавната и обществена собственост, към държавата. На основание на братската и нерушимата дружба и огромната постоянна помощ, която ни оказва великият Съветски съюз, в резултат на героичния труд на нашия народ с бурни темпове се развива промишлеността, разгръща се широко социалистическо строителство, израстват един след друг крупни заводи, фабрики и електроцентрали, изграждат се язовири, жп. линии и пътища, създават се съвършено нови клонове на нашата промишленост — цветна и черна металургия, химическа, поставя се началото на нефтената промишленост.

Работниците от промишлеността и строителството проявяват невидян в историята на нашата страна масов героизъм. Изграждането на Химическия комбинат «Сталин» в изключително кратки срокове е истинско епохално събитие, голяма, незаменима школа за нашите работници, за целия наш народ. Хилядите нови почини, обещанията, които трудовете се от промишлеността и селското стопанство поемат пред ръководителя на Партията и народа др. Вълко Червенков, разгръщането на социалистическо съревнование — всичко това е ярък израз на порасналото политическо съзнание и активност на нашия народ, на неговите творчески инициативи, на неговите благородни, високопатриотични пориви и стремежи в строителството на социализма. И у нас трудът, както казва др. Сталин, от тежко и позорно бреме, какъвто беше в миналото, все повече и повече се превръща в дело на чест, в дело на слава, в дело на доблест и героизъм.

Широкото социалистическо строителство, дълбоките преобразования, които се извършват във всички области на нашия живот, изменят не само икономическия облик на нашата страна, но и съзнанието на нашите работници, трудовете се селяни, на огромното болшинство от честните и предани на своята Родина синове и дъщери.

Но при това бурно развитие на нашата социалистическа икономика, при такива бързи темпове на индустриализиране на нашата страна, при това огромно строителство, непрестанно расте нуждата от работници за промишлеността, транспорта и строителството. Работническият състав в 1952 г. в сравнение с 1948 г., т. е. само за 4 години, е пораснал на 155%, а в сравнение с 1939 г. само за промишлеността — на 246.7%. Ежегодният прираст на работниците е към 10—15%. Само за 1953 г., както отбеляза др. Вълко Червенков във вчерашната си реч, броят на работниците и служители ще нарасне със 70 000 души. Притокът на новите работници е предимно от селата. Преустройството на нашето село на кооперативни, социалистически основи, все по-масовото механизизиране на трудовете процеси създават възможност за освобождаване на работна сила от селското стопанство за нуждите на промишлеността и строителството.

При този масов приток на нови работници една част от тях идват и в нашите предприятия със своите дребнобуржоазни настроения, непривикнали към реда и дисциплината, установени в промишлените предприятия. Те нямат необходимата квалификация, традициите на нашите кадро-

ви работници, нямат още онова чувство на съзнание, на отговорност, оноа възпитание, което се получава при колективния труд. Това са хора, които гледат на своята работа до голяма степен през призмата само на своите лични интереси, без да разбират, че при днешната наша народна власт личният интерес трябва да се съгласува с държавния, общопартийния интерес, да не бъде в противоречие с него. Такива работници и служители не притежават още чувството за необходимата трудова дисциплина, съзнанието за важността и значението на поетите от тях трудови задължения и често пъти лекомислено ги нарушават, поставяйки по такъв начин в затруднение целия ход на работата в предприятията и изпълнението на производствените планове.

На събещанието, свикано от Министерския съвет и ЦК на ВКП на 13 и 14 януари, др. Вълко Червенков в своя доклад отдели специално внимание на въпроса за работната сила, за трудностите, които постоянната променливост в състава на работниците създава за някои отрасли на нашата промишленост. Той изнесе конкретни факти, които показват, че това състояние на работната сила създава сериозни затруднения за редица предприятия и строителни обекти.

Правилното развитие на нашата промишленост не е възможно без постоянни работници, които първече или по-малко да са усвоили производствената техника, които да са свикнали с новите механизми, които непрестанно да повишават своята квалификация, с по-голямо умение и майсторско да управляват поверената им техника. Постоянната променливост на работната сила не дава възможност за системното обучение на работниците.

По рано, когато нашата промишленост, развитието на цялото народно стопанство беше още в своя начален стадий, когато размерите на нашето промишлено производство не бяха големи, когато техническото въоръжение на нашите предприятия не беше на такова равнище, на каквото е сега, ние можехме до известна степен да търпим такава променливост на работната сила, тя не оказваше такава вредно влияние. Но това време мина. Сега нашата промишленост с бързи темпове върви напред, промишленото производство ежегодно расте, техническото съоръжаване на нашите предприятия коренно се изменя. Изникнаха нови предприятия със сложна техническо оборудване, последна дума на съветската техника. Бързо се механизират производствените процеси във въглищната, рудната, машиностроителната, химическата и дърводобивната промишленост в строителството. При тези условия променливостта на работната сила вече се превръща в бич, който дезорганизира нашите предприятия, нашето строителство и застрашава изпълнението на производствените планове.

Изхождайки от това състояние, др. Вълко Червенков постави ясно задачата да пристъпим към организиран набор на работната сила за най-важните отрасли в промишлеността и за строителството, да установим стабилност в работната сила, на свободното, с нищо неограничено напускане на работата и постоянното течение на работната сила от едно предприятие в друго да се тури край.

Правителството и Партията вече проведоха някои мероприятия, с които се постави началото на организираното набиране на работната сила за някои основни отрасли от нашата промишленост. Организираното набиране на работната сила става на основата на доброволното договаряне. Между предприятията, от една страна, и трудово-кооперативните земеделски стопанства, от друга страна, а така също и с отделните лица, постъпващи на работа в едно или друго предприятие, се сключват договори с взаимни задължения за определен срок или безсрочно. Но тези договори в редица случаи не се спазват и от страна на ръководителите на предприятията, и от страна на работниците. Договорната система в редица случаи грубо се нарушава, не се търси отговорност от нарушителите на договорите. Това показва, че нашата договорна система не е поставена на достатъчно солидни законни основи, за да не се допускат подобни нарушения, които нанасят вреди на народното стопанство.

В редица случаи от страна на някои учаци се младежи в училищата за трудови резерви грубо се нарушава училищната дисциплина. След завършването на учението някои от тях отказват да приемат посочената им съобразно тяхната квалификация работа, което е в грубо противоречие с утвърдените от правителството правилници и техните договорни задължения. Това също така показва, че подготовката на кадри, за които държавата харчи огромни средства, не е поставена на достатъчно солидни закони, за да не се допуска нарушаване на установения ред и точно да се изпълняват задълженията от онези, които доброволно са ги поели.

Както виждате, другари, само с набирането на работната сила цялата работа не се свършва. За да се осигурят нашите предприятия с постоянна работна сила, с кадрови работници, необходимо е напояните работници да се задържат в производството, да се направи работническият състав постоянен, да се пресече това опасно течение на работниците от едно предприятие в друго, от един отрасъл на промишлеността в друг.

Нашата Партия и правителството си дават ясна сметка, че при големия приток на нови работници за промишлеността и строителството представеният за разглеждане в Народното съ-

брание законопроект не е единственото и не е главното средство за укрепване на постоянния състав на работната сила в нашите предприятия. Основното, трайното средство е все по-голямото и непрекъснато подобряване на условията за живот и за работа на работниците, особено в най-важните за народното стопанство производства. В това направление е насочено главното внимание на правителството и Партията. Както в първия петгодишен план, така и в ежегодните планове, в плана за 1953 г. 10—12% от капиталовложенията се отделят за строителство на жилища, на културни домове, на детски градини и ясли, за удовлетворяване потребностите на работниците. На много места в страната израснаха нови селища, цели градове, израсна Димитровград, нови промишлени селища в Родопския район, израснаха нови квартали, с хубави, просторни, хигиенични жилища в Димитровския минен басейн, в Габрово, в Бургаския руден район, в редица други по-малки или по-големи промишлени центрове на страната. Правителството и Партията проведоха мероприятия за безплатно социално осигуряване, за осигуряване с пенсии, за безплатно лечение, създават се почивни станции и санаториуми в страната, в които хиляди работници, служители и трудещи се селяни почиват и възстановяват своите сили.

По инициативата на др. Вълко Червенков правителството и Партията въведоха в почти всички основни отрасли на промишлеността и строителството новата система на заплащане на труда, системата на заплащане на изработено и по разреда. По такъв начин се премахна несправедливостта в заплащането, премахна се в значителна степен съществуващата уравниловка, създаде се стимул за работниците, по-голяма заинтересованост за повишаване на тяхната квалификация, което дава възможност на работниците да изпълняват и преизпълняват нормите, да увеличават своите доходи, да повишават производителността на труда и да снижават себестойността на продукцията.

Все повече се механизират производствените процеси, които поглъщат много труд особено в такива отрасли на промишлеността, като въглищната, рудодобивната, машиностроителната и дърводобивната индустрия, механизира се строителството, подобрява се организацията на труда, с което се облекчава трудът на работниците и се повишава неговата производителност. Все повече се разширява системата на обучението на работниците, организират се стахановски школи, курсове, увеличава се броят на учебните заведения — фабрично-заводски, промишлени училища, техникуми, висши учебни заведения, създават се условия за повдигане общото културно равнище, техническото образование на нашите работници, инженери и техници, за да бъдат те в състояние да отговарят на новите нараснали нужди и задачи на нашата социалистическа промишленост, на цялото народно стопанство.

Грижата за хората, грижата за живия човек — това е основата на цялата наша политика. Нашето движение напред, огромното наше строителство, бурният подем в промишлеността и селското стопанство — всичко това се извършва с оглед на интересите на трудещите се, насочено е да им осигури все по-добър живот, да ги направи честни и заможни.

Но толкова по-големи ще бъдат резултатите от провеждането на всички тези мероприятия, на цялата политика на нашата страна, колкото по-бързо ликвидираме с безработното течение на работната сила, постоянната нейна променливост. Да се търпи това състояние на постоянна променливост на работната сила значи да се създадат сериозни затруднения в изпълнението на производствените планове, да не бъдем в състояние да осигурим постоянно обучение на работниците, повишаване на тяхната квалификация, значи да се подкопае възможността за непрестанно подобряване качеството на продукцията, за повишаване производителността на труда като най-важното, най-главното условие за победата на новия обществен строй.

Представеният за разглеждане в Народното събрание законопроект идва само да подпомогне провеждането на тази политика на укрепване постоянния състав на работниците в предприятията, да подкрепи политиката на правителството и Партията на по-нататъшен непрестанен растеж на нашата промишленост, селското стопанство, на цялото наше народно стопанство по пътя на социализма, политиката на по-нататъшното повдигане материалното и културно равнище на целия наш народ.

Законопроектът е изляло в полза на работниците и служителите, които честно, добросъвестно, съзнателно влагат своя труд в изграждането на нашата социалистическа Родина, в полза на трудещите се.

Със законопроекта се цели да се преустанови своеволното напускане на работата. Законопроектът пресича възможностите на недобросъвестни или на несъзнателни елементи да прелитат от едно място на друго, от едно предприятие в друго, да не зачитат договорите, основните положения на Кодекса на труда, да дезорганизират по този начин работата в предприятията.

Законопроектът предвижда да се търси отговорност от онези ръководители на предприятия и учреждения, които не държат за точното изпълнение на трудовите договори, ръководители, които за сметка на държавата харчат средства за набиране на работна сила, а след това безгрижно се отнасят към напускащите, не подвеждат под съдебна отговорност онези, които нарушават договорите и по такъв начин обезсилват договорната система, което е в явно противоречие със законите на нашата страна.

Законопроектът предвижда превантивни мерки срещу тези младежи, за които държавата е създавала всички условия да се учат безплатно във фабрично-заводските и промишлени училища и школи, в техникумите, но които грубо нарушават училищната дисциплина, в резултат на което е последвало изключване, или които след завършване на учението отказват да приемат посочената им съобразно тяхната квалификация работа. Срещу такива учаци се, които не държат сметка за огромните средства, които държавата харчи за тяхната подготовка като кадри на нашата промишленост, строителството, транспорта, и не устояват на своите задължения, нанасят по такъв начин щети на нашето народно стопанство, на нашата страна, законопроектът предвижда санкции.

Както ясно е казано в законопроекта, с него се цели да се укрепи трудовата дисциплина и с това да се помогне за по-нататъшното засилване на стопанската и отбранителната мощ на нашата социалистическа Родина. Самоволното напускане на работата от страна на работниците и служителите в държавни, кооперативни или обществени предприятия и учреждения, чрез едностранно прекратяване на сключените за неопределено време трудови договори не се допуска, законът изрично забранява това. Напускането на предприятията и учрежденията може да става само с разрешение на съответния ръководител. В законопроекта ясно е казано в кои случаи задължително се дава такова разрешение. Лицата, които самоволно напускат работа в предприятията и учрежденията, се привличат към съдебна отговорност. Към такава отговорност се привличат също така и ръководителите на предприятията и учрежденията за умишлено или по небрежност покровителство или укриване провинилите се в самоволно напускане лица. Наказват се ръководителите на предприятия и учреждения, които приемат на работа укриващи се от преследване по настоящия закон лица, за които знаят, че са напуснали самоволно работата си в друго предприятие или учреждение.

С една дума, законопроектът цели да се въведе строг ред, да се укрепи чувството на отговорност и у самите работници, и у ръководителите на предприятията и учрежденията, цели да се създадат такива условия, при които ще се осигури нормална работа в нашите стопански предприятия, държавни и обществени учреждения и организации.

Не друго, а изключително нуждите на нашето народно стопанство, коренните интереси на работническата класа, на нашия народ изискват ние да пристъпим към организирана и със законни средства борба за установяването на твърда и устойчива производствена дисциплина.

Такива са, другари, основните политически, икономически, ако щете и юридически мотиви и съображения, за да бъде внесен в Народното събрание законопроектът за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията.

При предварителното обсъждане на законопроекта в законодателната комисия някои наши юрсти се опитаха да възразят по отделни пунктове, опитаха се по същество да измъкнат неговото ядро, най-важното в него. Техният основен аргумент беше, че законопроектът бил уж в «противоречие» с някои положения на Кодекса на труда. Вярно ли е това? Не, категорично не! Преди всичко трябва да се каже, че тези другари не разбират две основни неща — първо, законите на нашата народнодемократична революция, законите на пролетарската диктатура, които не заключват, а включват употребата на принудителни мерки на базата на доверието и поддръжката на политиката на Партията и правителството от страна на огромното мнозинство на работническата класа в интерес на осъществяване на тази политика, в дадения случай, в интерес на производствената и трудова дисциплина и, второ, не разбират Кодекса на труда, неправилно тълкуват някои основни негови положения, подхождат едностранчиво, виждат онази част от кодекса, която определя правата на работниците, а не виждат другата част, която определя техните задължения. Това неизбежно и води към доктринерски, неправилни, бих казал, вредни разсъждения.

Представеният законопроект за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията трябва да се счита като неразделна част на Кодекса на труда, който урежда трудовите отношения между държавните, обществените и кооперативните предприятия и учреждения и работниците и служителите. Законопроектът е продължение и уточняване на онази част от Кодекса на труда, която си поставя за цел да съдейства за създаването на постоянен кадрови работнически състав в предприятията, за укрепване на трудовата дисциплина, за ликвидиране на постоянната променливост в състава на работниците, за създаването на условия, при които нашата народнодемократична власт ще има възможност по-широк и по-пълно да полага резултатни грижи за непрестанното повишаване квалификацията на работниците, което е в полза на самите работници, за издигане на тяхната общо теоретическа и практическа подготовка, като условие за непрестанно повишаване производителността на труда, за изпълнение на плановете по всички показатели, за повишаване доходите на трудещите се и за по-нататъшното все по-широко задоволяване непрестанно нарастващите техни материални и културни нужди.

Още в чл. 1 на Кодекса на труда е казано ясно и категорично, че този кодекс урежда трудовите отношения на работниците и служителите в предприятията, учрежденията и организациите, урежда държавното обществено осигуряване на работниците и

служителите с цел да се внедрят, осъществят и закрепят социалистическите принципи за организация на труда, да се осъществят увеличаване на неговата производителност и да се повиши благосъстоянието на трудещите се.

Нима е възможно да се закрепят социалистическите принципи за организация на труда, непрестанно да се подобрява тази организация, да се издига на по-висока степен, да се увеличава производителността, да се повишава благосъстоянието на трудещите се, ако не се осигури стабилност на работната сила в предприятията, ако не се създаде здраво, постоянно работническо ядро с висока квалификация като гаранция за овладяване на техниката, сложните механизми, за изпълнението на производствените задачи, които Партията и правителството поставят.

Основата на цялата наша политика е изграждането на мощна икономика, увеличаване на нашите богатства. Без това не е възможно повишаване на благосъстоянието на трудещите се. Здрава икономика, богата народна република, честит народ, щастлив живот — ето нашата основна цел.

Основните положения, които са залегнали в Кодекса на труда, произтичат именно от тази основна наша цел. В Кодекса на труда са залегнали онези положения, които от една страна гарантират правата на работниците и служителите, определят задълженията на нашите държавни и обществени предприятия, учреждения и организации, грижите, които трябва да се полагат за работниците и служителите към нашата народнодемократична държава, към нашите социалистически предприятия, към труда, техните задължения във връзка с изпълнението на нашите производствени плановете.

Значи, Кодексът на труда има две страни — първо, правата на работниците и, второ, техните задължения.

Не бива едно от да се вижда, а другото да се забравя. Всяко механическо разделяне на едно от другото неизбежно води до неправилно разбиране на Кодекса на труда, стига се до неправилно тълкуване и до неправилни изводи. Кодексът на труда не допуска своеволното напускане на работа. Това минава като червена нишка отначало докрай във всички негови разпоредения.

Другари и другарки народни представители! Няма никакво съмнение, че основното средство, както учат Ленин и Сталин, за по-нататъшното повишаване на политическото съзнание и производствената активност на нашия народ, за укрепване на трудовата дисциплина това е превъзпитанието на трудещите се, по-нататъшните грижи и внимание за повишаване на тяхната обща и техническа култура. Приложението на Закона за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията изисква от страна на Партията, на профсъюзите, на всички обществени организации широка политическо-възпитателна работа, по-нататъшни грижи за повишаване на общото образование, на културата и деловата квалификация на работниците, на всички трудещи се в нашата страна.

Точно това налага законът да се изучи от всички наши обществени организации, от държавните, партийните и стопанските дейци, правилно да се разбере, което ще бъде и главната гаранция за неговото правилно разясняване и приложение в предприятията и учрежденията. Законът за установяване стабилност на работната сила изисква правилно съчетаване с основните положения, залегнали в Кодекса на труда, и тяхното прилагане.

Особено това е важно за нашите профсъюзи. Профсъюзите, както учат Ленин и Сталин, са школа за комунизъм, школа за комунистическо възпитание на работниците, основна трансмисия за свързване Партията с широките трудещи се маси. Работническата класа в съюз с трудещите се селяни и господстваща, управляваща класа в нашата страна. Профсъюзите, това са най-масовите организации на работническата класа.

«Не може — казва Ленин — да се осъществява диктатурата без няколко «трансмисии» от авангарда към масата на прогресивната класа и от нея — към масата трудещи се...» «Партията, така да се каже, поглътца в себе си авангарда, а този авангард осъществява пролетарската диктатура. Но без такъв фундамент като професионалните съюзи не може да се осъществява диктатурата, не могат да се изпълняват държавните функции.» Следователно и за народнодемократичния строй нашите профсъюзи представляват такъв лост, без който не може да се осъществява пролетарската диктатура. Профсъюзите, мобилизирайки трудещите се, развивайки социалистическото съревнование за осигуряване изпълнението на производствените плановете, съдействуват на държавните органи за изпълнението на стопанските и други задачи.

Задачата на нашите профсъюзи е да организират широко възпитанието на работниците, да ги мобилизират за изпълнение на плановете, да развигат все по-широко социалистическото съревнование, да организират борбата против постоянната променливост и своеволното напускане на работа, против нарушаването на трудовата дисциплина, да съдействуват с всички сили за укрепване на постоянен кадрови работнически състав в нашите предприятия, за създаване на желаяна и същевременно съзнателна дисциплина, да се борят против бюрократизма, против извращенията на партийната и правителствена политика, да се грижат за подобряване на материалното и културното положение на работниците, за удовлетворяване на техните нужди.

Изпълнението на тази основна задача това и съставлява действителна защита на интересите на трудещите се. От навре-

менното изпълнение на плановете по всички показатели зависи по-нататъшното успешно наше развитие напред по пътя на социализма и постоянното повишаване материалното и културно-то равнище на трудещите се в нашата страна.

Задача на нашите профсъюзи е да се заемат енергично и сериозно правилно да разясняват необходимостта от установяване на стабилност в състава на работната сила, да разясняват, че това е в полза на работническата класа, в полза на нашия народ.

Другари народни представители! Това са основните положения, така според мен трябва да се разбират смисълът, значението и целите, които се поставят с предложения за разглеждане и утвърждаване от Народното събрание законопроект. Няма съмнение, че законът ще бъде от полза за нашето народно стопанство, че той ще има голямо възпитателно значение за работническата класа, ще съдейства за по-нататъшното укрепване на трудовата дисциплина, за строгото съблюдаване и изпълнение на трудовите договори в борбата за отстраняване на постоянната променливост в работническия състав и заедно с другите мероприятия на правителството ще съдейства за по-нататъшното развитие на нашето народно стопанство по пътя на социализма.

Затова ние сме дълбоко убедени, че Народното събрание, оценявайки правилно значението на предложението законопроект, ще гласува неговото утвърждаване. (Продължителни ръкопляскания)

Председателстващ Илия Радков: Другарки и другари! По законопроекта не са се записали за изказване други народни представители.

Пристъпваме към гласуването на законопроекта. Съгласно Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло.

Бюрото на Народното събрание прави предложение законопроектът да бъде гласуван член по член, а не изцяло. Има ли други предложения? — Няма.

Който народни представители са съгласни с предложението на Бюрото законопроектът да бъде гласуван член по член, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът на законодателната комисия др. Пенчо Костурков да чете законопроекта.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

ЗАКОН

за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен текст на заглавието на Закона за установяване стабилност на работната сила в предприятията и учрежденията, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«1. Настоящият закон има за цел да укрепи трудовата дисциплина и с това да спомогне за засилване на стопанската и отбранителната мощ на социалистическата ни Родина.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен член 1, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«2. Самоволното напускане на работата от страна на работници и служители в държавни, кооперативни или обществени предприятия и учреждения чрез едностранно прекратяване на сключен за неопределено време трудов договор се забранява. Напускането на предприятието или учреждениято може да става само с разрешение на ръководителя на предприятието или учреждениято.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен член 2, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«3. Ръководителят на предприятието или учреждениято е длъжен да даде съгласието си за прекратяване на трудовия договор, сключен за неопределено време, когато то се иска от работника или служителя, в следните случаи:

а) при невъзможност на работника или служителя да изпълнява вследствие на заболяване възложената му работа, ако не му се предлага друга подходяща работа в същото предприятие или учреждение;

б) когато работникът или служителят е пенсионер по старост и желае да напусне работата;

в) когато работникът или служителят трябва да прекрати работата поради постъпване във висше или средно специално учебно заведение;

г) когато работникът или служителят е повикан да отбива редовната си военна служба;

д) когато предприятието или учреждениято не изплати до пет дни от определения срок трудовото възнаграждение на работника или служителя;

е) когато предприятието или учреждениято променя условията на трудовия договор, без да се съобрази с условията на членове 25 и 26 от Кодекса на труда, и

ж) когато работникът или служителят трябва да прекрати ра-

ботата поради служебно преместване на съпруга в друг населен пункт, съобразно условията на Кодекса на труда.

В други важни случаи освобождаването става по преценка на ръководителя на предприятието или учреждениято.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен член 3, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«4. Работник или служител, който самоволно напусне работата в предприятието или учреждениято, се наказва с лишаване от свобода от два до четири месеца или с поправителен труд до една година, ако не подлежи на по-тежко наказание по друг закон.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен член 4, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«5. Ръководител на предприятие или учреждение, който умислено или по небрежност не предаде на съд провинилите се работници или служители в самоволно напускане на работата, се наказва по предходния член.

Със същото наказание се наказва и ръководител на предприятие или учреждение, който приеме на работа укриващи се от преследване по настоящия закон работници или служители, за които му е известно, че са напуснали самоволно работата си в предприятието или учреждениято.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен чл. 5, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«6. Учащ се в училище или школа за трудови резерви, който самоволно напусне училището или школата или систематически и грубо нарушава училищната дисциплина, в резултат на което е бил изключен, по решение на съда се изпраща в трудова колония за срок до една година и се осъжда да възстанови изразходваните за неговата издръжка средства.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен чл. 6, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«7. Завършилите училищата и школите за трудови резерви, както и завършилите техникумите са длъжни да приемат посочената им съобразно тяхната квалификация работа на определеното място и не могат самоволно да я напуснат в продължение на определените от Министерския съвет срокове.

Прекъснатите работата поради повикване на редовна военна служба са длъжни след отбиване на службата да продължат работата си до изтичане на определените срокове.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен чл. 7, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«8. Работник или служител, който не изпълни задълженията си по чл. 7, както и този, който след като е сключил договор за определен срок или докато се извърши определена работа самоволно напусне работата преди изтичането на срока или довършването и, се наказва по чл. 268 от Наказателния закон.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен чл. 8, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«9. Делата по настоящия закон се разглеждат от народните съдилищата по реда на бързите производства (глава XXII от НПК).»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетен чл. 9, заедно с поправката на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик др. Пенчо Костурков: (Чете)

«Преходна разпоредба

§ 1. В чл. 257, ал. II, на Наказателния закон думите «или самоволно напусне работата си се заличават.»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с Преходната разпоредба, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред: **Разглеждане законопроекта за избиране Народно събрание на Народната република България.**

Има думата дежурният секретар др. Иван Куршумов да прочете законопроекта.

Секретар Иван Куршумов: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за избиране Народно събрание на Народната република България

Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 18 от Конституцията на Народната република България Народното събрание, което е върховен орган на държавната власт,

се избира за четири години. На 18 декември 1949 г. бяха произведени избори за народни представители на Първото Народно събрание, чийто мандат изтича на 18 декември т. г., от която дата то ще се счита за разпуснато.

Съгласно чл. 31 от Конституцията на Народната република България най-късно 3 месеца след разпускането на Народното събрание се произвеждат избори за ново Народно събрание.

Досегашният Закон за избирание на народни представители в някои свои положения е вече остарял и не отговаря напълно на народнодемократическото устройство на нашата държава в сегашния и етап на развитие. Налага се, като се използва опитът от произведените на 14 декември 1952 г. избори за народни съвети на депутатите на трудещите се, да се гласува нов Закон за избирание на Народно събрание.

Със законопроекта, предлаган на вашето внимание, се възприемат началата, върху които се изгради Законът за избирание народни съвети на депутатите на трудещите се.

Предлаганият законопроект съдържа редица разпоредения, които съществено се отклоняват от досегашния Закон за избирание на народни представители и са възприети за пръв път в нашата избирателна система със Закона за избирание народни съвети на депутатите на трудещите се. По-важните от тези разпоредения са следните:

1. Изборите за народни представители се произвеждат по избирателни райони, във всеки от който се избира само по един народен представител, а не по избирателни колегии и кандидатни листи, както беше по досегашния закон. Този принцип е възприет у нас от съветската избирателна система и е много по-демократичен.

Преимуществата на избирателния район пред избирателната колегия и кандидатната листа са:

а) избирателите гласуват за единствен кандидат, когато ще опознаят като свой избраник и към когото ще се отнасят при нужда;

б) самият избраник ще знае своя избирателен район и своите избиратели и лесно ще се свързва с народните маси.

2. Във всеки избирателен район се избира районна избирателна комисия, която се грижи за подготовката на избора, регистрира кандидатите за народни представители, следи за правилното провеждане на избора и отчита изборните резултати в района си.

3. Когато броят на подадените гласове в избирателния район е по-малък от половината от броя на избирателите в този район, районната избирателна комисия отбелязва това специално в протокола за гласуването, съобщава веднага на Централната избирателна комисия, която насрочва нов избор в този избирателен район. Това тя трябва да направи не по-късно от 2-седмичен срок от първите избори.

4. Законопроектът не предвижда подгласници. В случай на излизане на един народен представител от състава на Народното събрание Президиумът на Народното събрание в двумесечен срок след излизането му насрочва в съответния избирателен район избор за нов народен представител.

5. По системата на законопроекта избирателите гласуват без пликове. Спазване тайната на гласуването се постига чрез попълването, съгването и пускането на избирателната бюлетина лично от самия избирател в избирателната кутия. Избирателните бюлетини се изготвят по образец, даден от Централната избирателна комисия, и в тях задължително се вписват всички регистрирани кандидати за народни представители в избирателния район.

Другарки и другари народни представители! Така предлаганият законопроект ще осигури напълно възможността за провеждане на народнодемократични избори за Народно събрание на Народната република България, поради което моля да го разгледате и гласувате.

Министър на правосъдието: **Р. Найденов**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за избирание Народно събрание на Народната република България

Глава I

Избирателна система

1. На основание чл. 2 от Конституцията на Народната република България изборите за народни представители за Народното събрание се произвеждат въз основа на всеобщо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване.

2. Изборите за Народно събрание са всеобщи: всички граждани на Народната република България, навършили 18 години, независимо от расова и национална принадлежност, пол, вероизповедание, образование, местопребиваване, социално произхождение и имуществено положение, имат право да избират народни представители за Народното събрание с изключение на поставените под пълно запрещение и лишени от избирателни права с влязла в сила присъда.

3. За народен представител в Народното събрание може да бъде избран всеки български гражданин, навършил 18 години, независимо от расова и национална принадлежност, пол, вероизповедание и имуществено положение.

4. В изборите за народни представители гражданите имат равни права: всеки гражданин има право на един глас.

5. Жените участват в изборите и могат да бъдат избирани на равни начала с мъжете.

6. Гражданите, намиращи се в редовете на въоръжените сили на Народната република България, се ползват от правото да избират и да бъдат избирани наравно с всички граждани.

7. Изборите за Народно събрание се произвеждат непосредствено от гражданите чрез пряко гласуване.

8. Гласуването при изборите за народни представители е тайно.

9. Изборите за народни представители се произвеждат по избирателни райони.

10. Разходите, свързани с произвеждане на изборите за Народно събрание, са за сметка на държавата.

Глава II

Избирателни списъци

11. В избирателния списък се вписват всички граждани, които имат избирателно право и живеят (постоянно или временно) в момента на съставянето на списъка на територията на даден народен съвет, както и тези, които в деня на избора ще навършат 18 години.

12. Всеки избирател може да бъде вписан само в един избирателен списък.

13. Не се вписват в избирателните списъци лицата, поставени под пълно запрещение, и лишени от избирателни права с влязла в сила присъда, докато трае срокът, установен в присъдата.

14. Лицата, които след съставянето на списъка добият или загубят избирателно право, се вписват допълнително или се заличават в избирателния списък.

15. Избирателните списъци се съставят от изпълнителните комитети на градските и селските народни съвети на депутатите на трудещите се, а в градовете с районни деления — от изпълнителните комитети на районните съвети на депутатите на трудещите се.

16. Избирателните списъци на военни части и войскови съединения, както и на части от трудовата повинност се съставят от командира, съответно от началника. Всички други служители при тях се вписват в избирателните списъци в местожителството им от съответните изпълнителни комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се, а когато военната или трудовата част или съединението е извън седалището на гарнизона, списъците на служителите се съставят по местопребиваването им.

17. Избирателните списъци се съставят за всяка избирателна секция поотделно по азбучен ред, по образец, установен от Президиума на Народното събрание. Вписват се собственото, бащиното и фамилиното име, годината на раждането, адресът, занятието и местожителството на избирателите и се подписват от председателя и секретаря на изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се.

18. Тридесет дни преди деня на изборите изпълнителните комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се разглеждат избирателните списъци за общ преглед и осигуряват на избирателите възможността да се запознаят с тия списъци в помещението на народния съвет на депутатите на трудещите се или в избирателната секция.

19. Оригиналът на избирателните списъци се съхранява съответно в изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се, във войсковата част, войсковото съединение или трудовата част.

20. Заявленията, писмени или устни, за грешки в избирателния списък (невписване, заличаване, грешки в името, неправилно вписване на лица, лишени от избирателно право, и др.) се подават до изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се, който е обнародвал списъка. Последният е длъжен не по-късно от 3 дни да разгледа всяко заявление за поправка на грешки в избирателния списък.

След разглеждане на заявленията за поправки на грешки, като направи нужните поправки или при неуважаване — да съобщи писмено на заявителя мотивите за отхвърляне заявлението му.

21. В случай че заявителят не е съгласен с решението на изпълнителния комитет на народния съвет по въпроса за грешките в избирателния списък, той може да подаде молба до народния съд, който не по-късно от 3 дни е длъжен в открито съдебно заседание, с призоваване на заявителя и на председателя на изпълнителния комитет на народния съвет, да разгледа жалбата и да съобщи веднага своето решение както на заявителя, така и на изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се.

Решението на народния съд е окончателно.

22. При промяна на местопребиваването на избирателя в периода между обявяването на избирателните списъци и деня на избора съответният изпълнителен комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се му издава, по образец, установен от Президиума на Народното събрание, «Удостоверение за право на гласуване другаде» и отбелязва в избирателния списък «напуснал»; в новото местопребиваване (постоянно или временно) избирателят се вписва в избирателния списък след представяне на поменатото удостоверение и удостоверяване на самоличността.

Глава III

Избирателни райони за избиране на Народно събрание

23. Народното събрание се избира от гражданите по избирателни райони, като на всеки 30 000 жители се образува избирателен район. Във всеки избирателен район се избира по един депутат.

24. Избирателните райони се създават от Президиума на Народното събрание.

Списъкът на избирателните райони се изготвя от Президиума на Народното събрание не по-късно от два месеца преди изборния ден.

Глава IV

Избирателни секции

25. За приемане на избирателните бюлетини и за преброяване на гласовете територията на градовете и селата, влизаци в избирателния район, се дели на избирателни секции.

26. Образоването на избирателни секции се извършва от изпълнителните комитети на градските народни съвети на депутатите на трудещите се в градовете, в градовете с районни деления — от изпълнителните комитети на районните народни съвети на депутатите на трудещите се, в селата — от изпълнителните комитети на околийските народни съвети на депутатите на трудещите се.

Образоването на избирателните секции става не по-късно от 45 дни преди изборния ден.

27. Всяко населено място до 1000 жители съставя една избирателна секция. Населено място, което има повече от 1000 жители, се разделя на толкова избирателни секции, колкото пъти числото 1000 се съдържа в броя на населението. Остатък по-голям от 500 образува отделна секция, а по-малък от 500 се разпределя между останалите секции. По решение на изпълнителния комитет на околийския, градския или районния народни съвети на депутатите на трудещите може да се образуват секции с по-малко от 500 и с повече от 1500 жители.

28. Военните части и военните поделения, както и частите на трудовата повинност образуват отделни избирателни секции при брой не по-малък от 50 и не повече от 1000 избиратели, които влизат в избирателния район по местонахождението на частите или войсковите съединения.

29. При болници, родилни домове, санаториуми, инвалидни домове с не по-малко от 50 избиратели се образуват отделни избирателни секции.

В болници с няколко здания могат да бъдат образовани избирателни секции в отделните здания при наличността във всяко здание на не по-малко от 50 избиратели.

30. В параходи с не по-малко от 25 избиратели, плувачи в деня на изборите, могат да бъдат образувани отделни избирателни секции, влизаци в избирателния район на мястото, където е регистриран параходът.

Глава V

Избирателни комисии

31. Централната избирателна комисия за избиране на Народно събрание се образува от представители на Отечествения фронт, професионалните организации, кооперативните организации, партийните организации на БКП, дружбите на БЗНС, младежките организации, културните, техническите и научните дружества и други обществени организации и дружества на трудещите се, регистрирани по установения законен ред, а така също и от представители на събрания на работници и служители от предприятия и учреждения, на военнослужащи от военни части, на събрания на селяни от ТКЗС и селата, на работници и служители от държавните земеделски стопанства.

32. Централната избирателна комисия се състои от председател, заместник-председател, секретар и 20 члена и се утвърждава от Президиума на Народното събрание не по-късно от 55 дни преди деня на избора.

33. Централната избирателна комисия:

а) следи на цялата територия на Народната република България за точното изпълнение на настоящия закон;

б) разглежда жалби за неправилни действия на избирателните комисии и взема по тях жалби окончателни решения;

в) установява образаца и цвела на избирателната бюлетина, както и образци на протокола на районните избирателни комисии за регистриране на кандидатите за народни представители, на протокола за преброяване на гласовете от секционните и районните избирателни комисии и на удостоверението за избран народен представител;

г) регистрира избраните народни представители;

д) предава на мандатната комисия на Народното събрание изборните книжа.

34. Във всеки избирателен район се образува районна избирателна комисия.

35. Районната избирателна комисия се състои от представители на организациите, изброени в чл. 31.

36. Районните избирателни комисии се образуват в състав: председател, заместник-председател, секретар и 8 члена, и се утвърждават от Президиума на Народното събрание не по-късно от 50 дни до изборите.

37. Районната избирателна комисия:

а) следи на територията на своя избирателен район за точно то изпълнение на настоящия закон;

б) разглежда жалби за неправилни действия на секционните избирателни комисии и взема по тях жалби решения;

в) следи за съвременното образуване на избирателните секции от съответните изпълнителни комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се;

г) дава поредните номера на избирателните секции;

д) наблюдава за съвременното съставяне и довеждане до всеобщо знание избирателните списъци;

е) регистрира поставените кандидати за народни представители;

ж) снабдява секционните избирателни комисии с избирателни бюлетини по установения образец;

з) извършва преброяване на гласовете и установява изборния резултат в района;

и) представя в Централната избирателна комисия материалите за резултатите от изборите в района;

к) издава на избрания народен представител удостоверение за избрането му;

л) предава изборните книжа за съхранение на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет на депутатите на трудещите се.

38. Във всяка избирателна секция се образува секционна избирателна комисия. Тя се състои от представители на организацията, изброени в чл. 31.

39. Секционните избирателни комисии се състоят от: председател, заместник-председател, секретар и 4 до 8 члена, а в избирателни секции, броящи по-малко от 300 души население, в състав: председател, секретар, 1 до 3 члена. Те се утвърждават в градовете — от изпълнителните комитети на градските народни съвети на депутатите на трудещите се, в градовете с районни деления — от изпълнителните комитети на районните народни съвети на депутатите на трудещите се, в селата — от изпълнителните комитети на околийските народни съвети на депутатите на трудещите се, не по-късно от 40 дни преди изборния ден.

40. Секционната избирателна комисия:

а) приема заявления за грешки в избирателния списък и ги внася за разглеждане от изпълнителния комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се, който е съставил списъка;

б) урежда приемане на избирателните бюлетини в избирателната секция;

в) урежда преброяване на гласовете;

г) предава на районната избирателна комисия изборните книжа за резултатите от гласуването;

д) предава изборните книжа за съхраняване на изпълнителния комитет на съответния околийски или градски народен съвет на депутатите на трудещите се.

41. Заседанията на Централната избирателна комисия, на районните и секционните избирателни комисии се считат за действителни, ако на тях присъства повече от половината от общия състав на комисията.

Всички въпроси избирателните комисии решават с мнозинство на гласовете; при равенство на гласовете гласът на председателя дава превес.

Глава VI

Ред за посочване кандидатите за народни представители в Народното събрание

42. Имат право да посочват кандидати за народни представители: организациите на БКП, на Отечествения фронт, на БЗНС, професионалните съюзи, кооперативните организации, младежките организации и културните дружества.

43. Правото за посочване на кандидати за народни представители се осъществява от централните органи на обществените организации и дружества на трудещите се, от техните по-нисши ръководства, от общи събрания на работниците и служачите от предприятията и учрежденията, на военнослужащите от военните части, от общите събрания на селяните от ТКЗС и селата и на работниците и служителите от държавните земеделски стопанства.

44. Кандидатите за народни представители могат да се избират само в един избирателен район.

45. Членовете на районните или секционните избирателни комисии не могат да бъдат кандидати за народни представители в същия район.

46. Не могат да бъдат посочвани кандидати за народни представители лица с фашистки или други противонародни прояви.

47. Партия и обществено-политическа организация, която е дала кандидати на Отечествения фронт за народни представители, не може да поставя други кандидати.

48. Ръководството на Отечествения фронт и отделните партии не могат да поставят повече от един кандидат за народен представител в един и същи избирателен район.

49. Не по-късно от 30 дни преди изборния ден всички обществени организации и дружества на трудещите се, посочили кандидати за народни представители, са длъжни да регистрират кандидатите пред районната избирателна комисия.

50. Обществените организации и дружества на трудещите

се, посочили кандидати за народни представители, са длъжни при регистрирането на кандидатите да представят в районната избирателна комисия следните документи:

а) протокол на събирането или заседанието, на което е бил посочен кандидатът за народен представител, подписан от членовете на бюрото, с посочване на местожителството им. В протокола трябва да бъде посочено наименованието на организацията, която сочи кандидата, мястото, времето и числото на участващите в събирането или заседанието, името, бащиното име и фамилията на кандидата за народен представител, неговата възраст, местожителство, партийна принадлежност и занятие;

б) заявление от кандидата за народен представител за съгласието му да бъде избран в даден избирателен район от името на посочилата го организация.

51. Районната избирателна комисия е длъжна да регистрира всички кандидати за народни представители, посочени от обществени организации и дружества.

За всеки кандидат за народен представител районната избирателна комисия съставя протокол за регистрирането му по установения образец. Един екземпляр от протокола за регистрирането му се изпраща веднага в Централната избирателна комисия заедно със заявлението на кандидата за съгласието му да бъде избран в даден избирателен район.

52. Отказът на районната избирателна комисия да регистрира кандидат за народен представител може да бъде обжалван в двудневен срок от съобщението пред Централната избирателна комисия, чието решение е окончателно.

53. Името, бащиното и фамилията, възрастта, занятото и партийната принадлежност на всеки регистриран кандидат за народен представител и наименованието на обществената организация, която го е посочила, се обявява в районната избирателна комисия не по-късно от 25 дни преди изборния ден.

54. Всички регистрирани кандидати за народни представители подлежат на задължително вписване в избирателните бюлетини.

55. Районната избирателна комисия е длъжна не по-късно от 15 дни до изборите да напечата и изпрати избирателните бюлетини на секционните избирателни комисии.

56. На всяка организация, посочила кандидат, регистриран от районната избирателна комисия, както и на всеки гражданин на Народната република България се осигурява право за безпрепятствена агитация на събирания, в печата и по други начини за тоя кандидат.

Изборна агитация в изборното помещение през време на подаване на гласовете не се позволява.

Глава VII

Ред на гласуването

57. Изборите за Народно събрание се провеждат в течение на 1 ден, общ за цялата страна.

58. Изборният ден се установява от Президиума на Народното събрание не по-късно от 2 месеца преди деня на изборите. Изборите се произвеждат в неработен ден.

59. Ежедневно в течение на последните двадесет дни преди изборите секционната избирателна комисия широко оповестява на избирателите чрез печата или по друг начин деня и мястото на изборите.

60. Избирателите подават гласовете си в изборния ден от 7 ч. сутринта до 18 ч.; ако пред помещението има негласували избиратели, гласуването продължава до 19 ч.

61. В 7 ч. сутринта на изборния ден председателят на секционната избирателна комисия в присъствието на членовете ѝ проверява избирателните кутии и наличността на съответния по установения образец избирателен списък, след което кутиите се затварят и запечатват с печата на местния народен съвет на депутатите на трудещите се и избирателите се поканват да пристъпят към гласоподаване.

62. В изборното помещение се отделят особени стаи или се правят отделни кабинети, в които избирателите попълват избирателните бюлетини. В тия стаи или кабинети през времето когато избирателите попълват бюлетините, се забранява присъствието на който и да е друг, включително и на членовете на избирателната комисия.

Избирател, който не може сам да попълни избирателната бюлетина поради това, че е неграмотен или поради някакъв физически недъг, има право да покани в помещението, в което се попълват избирателните бюлетини, друг избирател, който да попълни избирателната му бюлетина.

63. Всеки избирател гласува лично, като се явява в изборното помещение. Подаването на гласовете от избирателите става чрез пускане на бюлетината в избирателната кутия.

64. Явният се в изборното помещение избирател, ако не е познат на секретаря или упълномощения за това член от секционната избирателна комисия, показва личен паспорт или временно удостоверение за самоличност, трудов книжка, профсъюзна членска карта или друг документ за удостоверение на самоличността и след проверка и отмятане в избирателния списък той получава избирателна бюлетина по установения образец.

65. В помещението, определено за попълване на избирателните бюлетини, избирателят оставя във всяка избирателна бюлетина само името на кандидата, за когото гласува, зачерква,

името на другите кандидати, отправя се към избирателната кутия и пуска в нея избирателната бюлетина.

66. Лицата, явили се в изборното помещение с «Удостоверение за право на гласуване другаде», съгласно чл. 23 от настоящия закон, се вписват от секционната избирателна комисия в отделен избирателен списък, който се подписва от председателя и секретаря на секционната избирателна комисия.

67. Отговорността за реда в изборното помещение носи председателят на секционната избирателна комисия и неговите наредбата са задължителни за всички присъстващи.

68. В изборния ден, в 18 часа, респективно 19 часа, председателят на секционната избирателна комисия обявява за приключено подаването на гласовете и комисията пристъпва към отваряне на избирателната кутия.

Глава VIII

Определяне на резултатите от изборите

69. В помещението, където секционната избирателна комисия извършва преброяването на гласовете, при това преброяване имат право да присъствуват специално упълномощените за това представители на обществените организации и дружества на трудещите се, както и представители на печата.

70. Секционната избирателна комисия, като отвори избирателната кутия, сверява числото на подадените бюлетини с числото на лицата, получили бюлетини по избирателния списък, и нанася резултатите от проверката в протокола.

71. Председателят на секционната избирателна комисия обявява в присъствието на всички членове на секционната избирателна комисия резултатите от гласуването.

72. За недействителни се признават ония бюлетини, в които при гласуването е оставен повече от един кандидат, както и бюлетини не от установения образец.

73. При съмнение за действителността на избирателната бюлетина въпросът се решава от секционната избирателна комисия чрез гласуване и се отбелязва в протокола.

74. Преброяването на гласовете, подадени за всеки кандидат за народен представител, и записването на резултатите от гласуването се води отделно за всеки кандидат.

75. Секционната избирателна комисия съставя по установения образец, протокол за гласуване в два екземпляра, подписани от членовете на секционната избирателна комисия, в това число задължително от председателя и секретаря.

76. В протокола за гласуването секционната избирателна комисия трябва да посочи:

- а) часа на започване и завършване на гласоподаването;
- б) общия брой на избирателите по избирателния списък;
- в) броя на избирателите, получили избирателни бюлетини;
- г) броя на избирателите, участвали в гласуването;
- д) броя на бюлетините, признати за недействителни;
- е) броя на бюлетините, в които са зачертани имената на всички кандидати;

ж) броя на гласовете, подадени за всеки кандидат за народен представител;

з) кратко изложение на заявленията и жалбите, подадени до секционната избирателна комисия, и взетите от нея решения.

77. След завършване преброяването на гласовете и след подписване на протокола председателят на секционната избирателна комисия в заседанието на комисията обявява резултатите от гласуването.

78. След подписване на протокола за гласуването председателят на секционната избирателна комисия е длъжен веднага да изпрати един екземпляр от протокола за гласуването в запечатан вид с куриер в районната избирателна комисия.

79. Всички избирателни бюлетини (отделно действителните и отделно поимените за недействителни), заедно с вторите екземпляри на протокола за гласуването и другите изборни книжа трябва да бъдат предадени от председателя на секционната избирателна комисия за пазене: в градовете — на изпълнителните комитети на градските народни съвети на депутатите на трудещите се, в градовете с районни деления — на изпълнителните комитети на районните народни съвети на депутатите на трудещите се, в селата — на изпълнителните комитети на околностните народни съвети на депутатите на трудещите се.

80. Изпълнителните комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се са длъжни да пазят избирателните бюлетини до получаване на нареждане от Президиума на Народното събрание.

81. В помещението, в което районната избирателна комисия прави преброяване на гласовете, имат право да присъствуват лицата, изброени в чл. 69.

82. Районните избирателни комисии за избиране на народни представители преброяват гласовете и установяват резултатите от изборите за района на основание протоколите, представени от секционните избирателни комисии.

83. Районната избирателна комисия съставя протокол за гласуването в два екземпляра, подписан от членовете на районната избирателна комисия, в това число задължително от председателя на секретаря.

84. В протокола за гласуването районната избирателна комисия трябва да посочи:

- а) броя на секционните избирателни комисии в района;
- б) броя на секционните избирателни комисии, представили протоколи за гласуването;
- в) общия брой на избирателите в района;

г) броя на избирателите, получили избирателни бюлетини;
д) броя на избирателите, участвували в гласуването;
е) броя на бюлетините, признати за недействителни;
ж) броя на бюлетините, в които са зачертани имената на всички кандидати;
з) броя на гласовете, подадени за всеки кандидат за народен представител;

и) кратки изложения на заявленията и жалбите, подадени в районната избирателна комисия, и взетите от нея решения.

85. След извършване преброяването на гласовете и след подписване на протокола председателят на районната избирателна комисия обявява в заседание на комисията резултатите от изборите.

86. Кандидат за народен представител, получил повече от половината от всички гласове, подадени в района, признати за действителни, се провъзгласява за избран.

87. Председателят на районната избирателна комисия издава на избрания кандидат удостоверение, че е избран за народен представител.

88. След подписване на протокола за гласуването председателят на районната избирателна комисия е длъжен веднага да изпрати един екземпляр от протокола за гласуването в запечатан вид с куриер в Централната избирателна комисия.

Вторият екземпляр от протокола, заедно с протоколите за гласуване от секционните избирателни комисии и изборните книжа на районната избирателна комисия се предават от председателя на районната избирателна комисия на изпълнителния комитет на съответния окръжен народен съвет на депутатите на трудещите се за пазене.

89. Ако нито един от кандидатите не получи нужното мнозинство на гласовете, районната избирателна комисия отбелязва това в протокола за гласуването, съобщава в Централната избирателна комисия и едновременно обявява повторен избор не по-късно от две седмици от деня на първия избор.

Ако подаденият брой на гласовете в района е по-малък от половината от броя на избирателите, имащи право да гласуват в този район, районната избирателна комисия отбелязва за това специално в протокола за гласуването и съобщава веднага на Централната избирателна комисия. В този случай Централната избирателна комисия насрочва нови избори не по-късно от две седмици след първите избори.

90. Повторният избор за кандидатите за народни представители се произвежда по избирателните списъци, съставени за първите избори.

91. В случай на излизане на един народен представител от състава на Народното събрание Президиумът на Народното събрание в двумесечен срок след излизането на народния представител насрочва в съответния избирателен район избор за нов народен представител.

Глава IX

Отговорите за нарушаване избирателните права на гражданите

92. За нарушаване на избирателното право нарушителите се наказват съгласно чл. чл. 100—102 от Наказателния закон.

Глава X

Последни разпоредби

93. Всички книжа, заявления, жалби, удостоверения и др. по настоящия закон се освобождават от гербов налог и всякакви такси.

94. Настоящият закон отменя Закона за избиране на народни представители, обнародван в «Държавен вестник», брой 175 от 1 август 1949 г.»

Председателствувал Илия Радков; Има думата докладчикът на законодателната комисия д-р Никола Джанков да прочете предложенията на законодателната комисия.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за избиране Народно събрание на Народната република България

1. В чл. 2 думите «Народно събрание» се заменят с думите «народни представители», а думата «местопребиваване» се заменя с думата «местожителство».

Съображения. С изменението текстът се съгласува с предна членове 1 и 4, а терминът «местопребиваване» се заменя с употребявания в Закона за лицата и семейството термин «местожителство».

2. В чл. 3 след думата «вероизповедания» се добавят думите «образование, местожителство, социално произхождение».

Съображения. Текстът се допълва съобразно с чл. 3 от Конституцията.

3. В чл. 5 думите «на равни начала» се заменят с думата «наравно».

Съображения. Изменението е редакционно. Премахва се излишната дума «начала».

4. В чл. 7 думите «Народно събрание» се заменят с думите «народни представители», а след думата «гражданите» се добавя съюзът «и».

Съображения. С изменението текстът се съгласува с предшестващите членове и се изяснява, че се касае за две раз-

лични начала, залегнали в текста — за произвеждането на изборите непосредствено от гражданите и че гласуването е пряко.

5. След чл. 9 се създава нов чл. 10 със следното съдържание:

«10. Народен представител, като не оправдава доверието на избирателите си или измени грубо на идеите и програмата, в името на които е кандидатирал, може по искане на организацията, която е поставила неговата кандидатура, да бъде отзован.

Решението за отзоваване се взема от Народното събрание с мнозинство повече от половината от всички народни представители.»

Съображения. В чл. 4 на Конституцията е предвиден общият принцип на отзоваването. С новия текст се урежда условията и процедурата, при които този общ принцип ще се осъществява по отношение на народните представители, като се предвижда за случая и квалифицирано мнозинство.

6. Досегашните членове 10, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 стават съответно членове 11, 12, 13, 14, 15, 16 и 17.

Съображения. Изменението в номерацията на текстовете се прави поради добавения нов чл. 10.

7. В чл. 13, нов чл. 14, думата «установен» се заменя с думата «определен».

Съображения. Възприема се по-точен термин.

8. В чл. 15, нов чл. 16, след думата «районните» се добавя думата «народни».

Съображения. Добавя се изпуснатата дума.

9. В чл. 16, нов чл. 17, в първото изречение думите «както и на части от трудовата повинност» и «съответно от началника» и във второто изречение думите «или трудова» се заличават.

Съображения. Заличаването се прави поради това, че въпросът за избирателните списъци на служащите от трудовата повинност ще се уреди с отделен текст, тъй като частите на трудовата повинност не трябва да се смесват и уеднаквяват с тези на народната армия.

10. След чл. 16, нов чл. 17, се създава нов чл. 18 със следното съдържание:

«18. Избирателните списъци за частите от трудовата повинност се съставят от съответните началници. Всички други служители при тях се вписват в избирателните списъци в местожителството им от съответните изпълнителни комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се, а когато трудовата част или съединението е извън седалището си, списъците на служителите се съставят по местопребиваването им.»

Съображения. Същите, изложени в п. 10.

11. Досегашните членове 17—94 променят номерацията си съответно на членове 19—96.

Съображения. Изменението в номерацията се прави поради създадените нови текстове.

12. Алинея втора на чл. 20, нов чл. 22, се преработва така:

«След разглеждане на заявленията за поправяне на грешки в избирателния списък изпълнителният комитет на народния съвет на депутатите на трудещите се е длъжен или да направи нужните поправки в избирателния списък, или да съобщи на заявителя писмено мотивите за отхвърляне заявлението му.»

Съображения. Новата редакция е по-ясна и по-точна.

13. В чл. 21, нов чл. 23, думата «жалбата» се заменя с думата «молбата».

Съображения. Заменяването се прави за единство в терминологията, употребявана в същия текст.

14. В чл. 22, нов чл. 24, поставените в скоби думи «(постоянно или временно)» се заличават.

Съображения. Пояснението е излишно, тъй като в случая се касае за местопребиваване.

15. В заглавието на глава III думите «за избиране Народно събрание» се заличават.

Съображения. Излишно е да се преповтаря в главата заглавието на законопроекта. Ясно е, че се касае за избирателни райони по този закон.

16. В чл. 23, нов чл. 25, в началото думите «Народното събрание се избира» се заменят с думите «народните представители се избират», а последната дума «депутат» се заменя с думите «народен представител».

Съображения. С изменението се уточнява текстът, тъй като във всеки избирателен район се избират народни представители. Освен това употребява се за случая точното понятие «народен представител» вместо понятието «депутат», което има по-общо съдържание.

17. В чл. 24, нов чл. 26, ал. I, думите «се създават» се заменят с думите «се определят», а втората алинея на същия член се преработва така:

«Президиумът на Народното събрание обявява списъка на избирателните райони не по-късно от два месеца преди изборния ден.»

Съображения. На текста се дава по-ясна и по-точна редакция, без по същество да се изменя нещо в него.

18. В чл. 26, нов чл. 28, ал. I, думите «в градовете», употребени след думите «градските народни съвети на депутатите на трудещите се», се поставят в началото след думите «образуването на избирателни секции».

Във втората алинея на същия член след думата «образуването» се добавят думите «и обявяването».

Съображения. Разместването на думите в първата алинея е редакционно, а допълнението във втората алинея се прави в

съгласие с чл. 24, за да се поясни, че е необходимо да се обявяват за знание на гражданите не само образуването на избирателните райони, но и образуването на избирателните секции.

19. В чл. 27, нов чл. 29, третото изречение се прередактира така:

«При остатък по-голям от 500 се образува отделна секция, а при по-малък от 500 избирателите се разпределят между останалите секции.»

Съображения. С новата редакция текстът на третото изречение се изяснява.

20. В чл. 28, нов чл. 30, думите «както и частите на трудовата повинност» се заличават, а към същия текст се създава втора алинея със следното съдържание:

«Същото важи и за трудовата повинност.»

Съображения. Същите, изложени в п. 9 от настоящото.

21. В чл. 29, нов чл. 31, алинеи I и II, на двете места цифрата «50» се заменя с цифрата «25».

Съображения. Допълнението се прави поради това, че произвеждането на изборите с изменението се дава възможност да се образуват избирателни секции и при по-малките болнични заведения.

22. В чл. 31, нов чл. 33, думите «партийните организации на БКП, дружбите на ВЗНС» се поставят пред думите «Отечествения фронт».

Съображения. С предлаганото разместване се подчертава ръководната роля на Партията.

23. В чл. 35, нов чл. 37, цифрата «31» се заменя с цифрата «33».

Съображения. Заменяването се прави поради промяната в номерацията на текстовете.

24. В чл. 37, нов чл. 39, в буква «л» на края се добавят думите «а за гр. София на изпълнителния комитет на Софийския градски народен съвет на депутатите на трудещите се».

Съображения. Допълнението се прави поради това, че гр. София е самостоятелна административна единица.

25. В чл. 38, нов чл. 40, цифрата «31» се заменя с цифрата «33».

Съображения. Същите, посочени в п. 23 от настоящото.

26. В чл. 40, нов чл. 42, в букви «б» и «в» на двете места думата «урежда» се заменя с думата «извършва».

Съображения. Поправката е редакционна.

27. В чл. 41, нов чл. 43, думите «се считат за действителни» се заменят с думите «са законни», а във втората алинея началите думи «всички въпроси» се поставят след думата «решават».

Съображения. Поправката е редакционна.

28. В заглавието на глава VI думите «за народни представители в Народното събрание» се заличават.

Съображения. Думите, които се заличават, са излишни. Ясно е, че се касае за реда на посочване кандидатите, които кандидатствуват за народни представители.

29. В чл. 42, нов чл. 44, думите «на ВЗНС» се поставят след думите «организациите на БКП».

Съображения. Същите, изложени в п. 22 от настоящото.

30. В чл. 43, нов чл. 45, след думите «военните части» се добавят думите «и на служащите от трудовата повинност».

Съображения. С допълнението се подчертава и възможността на служащите от трудовата повинност да посочват кандидати за народни представители.

31. В чл. 48, нов чл. 50, думите «ръководството на Отечествения фронт и отделните партии» се заменят с думите «ръководствата на отделните партии и Отечествения фронт».

Съображения. За изтъкване ръководната роля на Партията.

32. В чл. 50, нов чл. 52, в буква «б» думите «за съгласието му да» се заменят с думите «че е съгласен да».

Съображения. Поправката е редакционна.

33. В чл. 51, нов чл. 53, думите «е длъжна да регистрира всички кандидати» се заменят с думите «регистрира кандидатите».

Съображения. Изменението се прави за съгласуване с чл. 52, нов чл. 54.

34. В чл. 56, нов чл. 58, ал I, на края, думите «той кандидат» се заменят с думата «кандидата», а във втората алинея думите «подаване на гласовете» се заменят с думата «гласоподаването».

Съображения. Измененията са редакционни.

35. В чл. 58, нов чл. 60, в първото изречение думата «установява» се заменя с думите «определя и обявява».

Съображения. С изменението се цели да се подчертае широката гласност на избирателната система.

36. В чл. 60, нов чл. 62, думите «подават гласовете си» се заменят с думата «гласуват».

Съображения. Изменението е редакционно. Текстът става по-ясен и по-гладък.

37. В чл. 61, нов чл. 63, думите «по установения образец» се заличават.

Съображения. Заличаваните думи са излишни.

38. В чл. 64, нов чл. 66, на края думите «по установения образец» се заличават.

Съображения. Думите, които се заличават, са излишни.

39. В чл. 66, нов чл. 68, цифрата «23» се заменя с цифрата «24».

Съображения. Заменяването се прави поради промяна в номерацията на текстовете.

40. В чл. 68, нов чл. 70, думите «за приключено подаването на гласовете и» се заменят с думите «гласоподаването за приключено, след което».

Съображения. Изменението е редакционно. Възприема се по-точен термин.

41. В чл. 69, нов чл. 71, след думите «трудещите се» се добавя думата «кандидатите».

Съображения. С допълнението се подчертава възможността на всеки един от кандидатите да присъства при преброяването на гласовете.

42. В чл. 70, нов чл. 72, думата «нанася» се заменя с думата «вписва».

Съображения. Със заменяването се употребява по-точен термин.

43. В чл. 81, нов чл. 83, цифрата «69» се заменя с цифрата «71».

Съображения. Заменяването се прави поради промяна в номерацията на текстовете.

44. В ал. I на чл. 89 думите «едновременно обявява повторен избор не по-късно от две седмици от деня на първия избор» се заменят с думите «в двеседмичен срок обявява датата за втория избор в същия избирателен район».

Съображения. Редакционни. По този начин текстът става по-ясен.

45. В чл. 93, нов чл. 95, думите «гербов налог и» се заличават.

Съображения. Заличаването се прави поради това, че засега гербов налог няма, а е въведена само единна държавна таксова марка.

Председател на законодателната комисия: **д-р Иван Дашев**

Председателстващ **Илия Радков**: Пристъпваме към наказания по законопроекта.

Има думата министърът на външните работи **д-р Минчо Нейчев**.

д-р Минчо Нейчев: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Законопроектът за избиране на Народно събрание, който днес е сложен за разглеждане, е изграден изцяло върху основните начала на нашата Димитровска конституция. Властта на нашата Народна република, която принадлежи на народа, се осъществява чрез свободно избрани представителни държавни органи на властта, каквито са Народното събрание и местните народни съвети.

Както е известно, «народното представителство» у нас съществуваше и в миналото. И тогава се избираха народни представители, както и окръжни и общински съвети. При монархо-фашистката власт обаче институтът на «народното представителство» беше само юридическа факция. Там, где съществува буржоазна диктатура, не е възможно държавната власт да се крепи върху едно истинско народно представителство. Доколкото то съществуваше, буржоазията го използваше като прикритие на своята класова диктатура, за защита на своите интереси, против интересите на трудещите се.

Истинско народно представителство е възможно само при диктатурата на работническата класа, която, унищожавайки господството на буржоазията, използва властта в интереса на трудещите се. Народнодемократичният режим в нашата страна, който изпълнява успешно функциите на пролетарската диктатура, се оказва най-подходящата форма на истинска, въннокръвна, социалистическа демокрация у нас и с това направи народното представителство в нашата Република реален и безспорен конституционен принцип на цялото наше държавно управление.

Задачата на избирателния закон е, съблюдавайки общите ръководни начала, които в своята съвокупност представляват избирателната система, узаконена от Конституцията, да създаде такива форми на подготовка и произвеждане на изборите, които позволяват и осигуряват най-пълното и безспорно осъществяване на единната и неделима власт на народа.

Първият наш избирателен закон — Наредбата-закон за избиране на народни представители от 8 юни 1945 г., който бе създаден при откритата и скрита съпротива на някои противонародни елементи, които все още намираха място в отечественофронтското правителство, разрешаваше в значителна степен тази основна задача. Всички избирателни закони, които бяха гласувани оттогава досега, както и измененията и допълненията, които бяха направени към тях, преследваха все същата цел — да намерят форми, които да осигурят още по-пълното, още по-действително осъществяване на принципите на народното представителство като основа на цялото устройство на нашето държавно управление.

Задачата на избирателния закон е, съблюдавайки общите ръководни начала, които в своята съвокупност представляват избирателната система, узаконена от Конституцията, да създаде такива форми на подготовка и произвеждане на изборите, които позволяват и осигуряват най-пълното и безспорно осъществяване на единната и неделима власт на народа.

Първият наш избирателен закон — Наредбата-закон за избиране на народни представители от 8 юни 1945 г., който бе създаден при откритата и скрита съпротива на някои противонародни елементи, които все още намираха място в отечественофронтското правителство, разрешаваше в значителна степен тази основна задача. Всички избирателни закони, които бяха гласувани оттогава досега, както и измененията и допълненията, които бяха направени към тях, преследваха все същата цел — да намерят форми, които да осигурят още по-пълното, още по-действително осъществяване на принципите на народното представителство като основа на цялото устройство на нашето държавно управление.

Законопроектът за избиране на Народно събрание, който днес обсъждаме, съдържа всички придобивки на досегашните избирателни закони:

Изборите за Народно събрание са всеобщи, което означава, че всички граждани на НР България, навършили 18 години, независимо от тяхната расова и национална принадлежност, пол, вероизповедание, образование, местопребиваване, социално произхождение и имуществено положение имат право да избират народни представители за Народното събрание с изключение само на поставените под пълно запрещение и лишени

ните от изборителни права с влязла в сила присъда. Това означава още, че жените участвуват в изборите и могат да бъдат избирани на равни начала с мъжете. Това означава още, че от правото да избират и да бъдат избирани се ползват и ония граждани, които се намират в редовете на въоръжените сили на Републиката.

В изборите за народни представители гражданите имат равни права. В различие от някои капиталистически страни, в които и досега е запазена така наречената плурална система, според която в зависимост от данъка, който плащат, някои граждани имат един изборителен глас, други два, а някои — даже три, според нашата изборителна система всеки гражданин има право на един глас.

Изборите у нас са преки. Това означава, че за разлика от някои капиталистически страни, в които съществуват, а в други — сега се въвеждат така наречените друственни и даже тристепенни избори, изборите за Народно събрание са преки, т. е. произвеждат се непосредствено от гражданите. Всеки гражданин знае кого избира, и това му създава възможността да подири отговорност от този свой изборник, който наруши задълженията си на народен представител.

Изборите за народни представители се ръководят, произвеждат и контролират от изборителни комисии: една Централна изборителна комисия и по една изборителна комисия за всеки изборителен район и за всяка изборителна секция. Това е едно от най-съществените постижения в развитието и усъвършенстването на нашата изборителна система.

В миналото изборите фактически се произвеждаха от полицията, която се ползваше с най-малко доверие сред трудещите се и беше оръдие за погазване на законите и за изнасилване волята на изборителите.

Нашият изборителен закон, за да осигури пълна свобода на гражданите при упражняване на изборителното им право и за да се отстрани и най-малката сянка от подозрение за нарушаване на тази свобода, предоставя на трудещите се сами да излъчат из своята, среда посредством своите масови организации комисии за произвеждане на изборите.

Изборителните комисии, както е известно, се образуват от представители на Отечествения фронт, професионалните организации, кооперативните организации, професионалите на БКП, дружбите на БЗНС, младежките организации, културните, техническите и научните дружества и други обществени организации и дружества на трудещите се, регистрирани по установения законен ред, а така също и от представители на събрания на работници и служители от предприятията и учрежденията, на военнослужащи от военни части, на събрания на селяни от ТКЗС и селата, на работници и служители от държавните земеделски стопанства.

Образуването на изборителните комисии е предоставено на самоинициативата на трудещите се. Законът определя само техния състав, без да определя начина, по който те трябва да бъдат образувани. Затова той е оставил пълна свобода на представителите на трудещите се.

Особено важни са задачите, които законът поставя на районните изборителни комисии. Те следят на територията на своя изборителен район за точното изпълнение на изборителния закон и за своевременното образуване на изборителните секции от съответните изпълнителни комитети на народните съвети; наблюдават за своевременното съставяне и довеждане до всеобщо знание на изборителните списъци; регистрират поставените кандидати за народни представители; снабдяват секционните изборителни комисии с изборителни бюлетени по установения образец; извършват преброяването на гласовете и установяват изборния резултат в района.

От това става ясно каква важна роля законът определя за изборителните комисии, избрани от самите трудещи се. От тяхната работа главно ще зависи правилната подготовка на изборите и тяхното провеждане при пълна свобода и порядък.

Тези постановления, легнали в основата на законопроекта, отразяват дълбоко демократичния характер на нашата изборителна система, изграждаща се по образеца на най-демократичната в света изборителна система, каквато е съветската изборителна система. Тези постановления на законопроекта се съдържат в състояние на постепенно развитие и усъвършенстване във всички изборителни закони, които сме гласували от 1945 г. досега.

Позволете ми да спра вашето внимание върху две нови положения в законопроекта за избиране на народни представители, които представляват извънредно ценна придобивка на процедурата по произвеждането на изборите у нас и с които нашата изборителна система в голяма степен се изравнява с изборителната система в Съветския съюз.

Първото от тези нововъведения се отнася до начина на издигане на кандидатите за народни представители. Този начин за пръв път беше изпитан в произведените през месец декември м. г. избори за народни съвети. Сега той се предлага и за изборите за народни представители. Както е известно, според досегашния изборителен закон поставянето на кандидатите ставаше под формата на кандидатни листи от Отечествения фронт, от партиите и от другите масови обществени организации. Правото за поставяне на кандидатните листи се осъществяваше чрез централните ръководства на тия организации или от техните по-нисши ръководства. Няма съмнение, че това

беше една решителна крачка към основното демократизиране на изборителната процедура, тъй като тези масови политически и обществени организации, които имаха право да посочват кандидати, обхващаха подавляващото болшинство на трудещите се у нас и най-вярно отразяваха волята и настроението на нашия народ.

Със законопроекта за избиране на Народно събрание се прави нова крачка напред. Тя се състои в това, че за законно регистриране на един кандидат за народен представител не е достатъчно централното или местно ръководство на обществена организация или дружество на трудещите се да представи само заявление, че то поставя кандидатурата на известен гражданин. То трябва да представи още и протокола на събранието на което е било взето решение за кандидатирането на този гражданин. А това означава, че преди да бъде регистрирана от районната изборителна комисия, кандидатурата трябва да бъде обсъждана на публично събрание на трудещите се в района, где то се поставя. Опитът от произведените преди един месец и половина избори за народни съвети показва как бързо нашият народ разбира голямото значение на този нов начин на посочване на кандидатите.

Обсъждането на кандидатурите на общи събрания на трудещите се дава възможност да бъдат издигнати за кандидати най-достойните и предани синове и дъщери на нашия народ, които с чест ще носят високото звание народен представител. Нечестните, хитрите карьеристи, хората, върху миналото на които има тъмни петна, мъчно ще могат да се укриват от очите на стотиците и хилядите изборители. Те лесно ще бъдат разкрити, разобличени и снети от списъка на кандидатите.

Тези събрания ще позволят на изборителите по-добре да опознаят кандидатите, за които те ще гласуват, на които те ще дадат своето доверие. Кандидатите от своя страна ще извлекат от тези събрания немалка полза. Още там те ще почувствуват отговорността, която ще легне върху тях. Още там те ще разберат кой ще бъде господарят, пред когото ще отговарят като народни представители. Събранията за обсъждане и издигане на кандидатите за народни представители ще се превърнат в истинска школа за политическо възпитание на трудещите се, за тяхното въвеждане в управлението на нашата страна.

Най-същественото нововъведение в нашата изборителна система, което беше направено със Закона за избиране на народните съвети и което сега се предлага и за избирането на Народно събрание, се състои в премахването на кандидатните листи. С въвеждането за обсъждане законопроекта се предлага изборите да се произвеждат по изборителни райони, като всеки изборителен район избира един народен представител.

Това нововъведение ще допринесе извънредно много за обличаването на народния изборник с неговите изборители, без които не може да има истинско народно представителство.

Както е известно, според досегашния изборителен закон гласуването за народни представители ставаше за кандидатни листи по окръзи. Окръзите избираха по 15, някъде по 20 народни представители. Мъчно беше при това положение, макар и не невъзможно, да се създаде тясна връзка между депутата и неговите изборители.

Трябва да признаем, че болшинството от народните представители бяха в голяма степен откъснати от своите изборители. Защото да отидеш веднъж в годината в някой населен пункт на окръга и да поговориш на съвсем общи теми пред 500—600 слушатели, това съвсем не може да се вземе за отчитане пред изборителите. Необходимо е народният представител да бъде в непосредствен и постоянен контакт със своите изборители; те да могат да се обръщат към него във всяко време, за да излагат свободно пред него своите оплаквания, своите искания, да правят поръчения и препоръки, а наред с това да критикуват неговите действия като народен изборник. Прави например впечатление, че по време на много акции за провеждане на важни мероприятия на правителството, за изпълнението на които се мобилизират всички организации в страната, много често за народните представители се забравя, те като че ли не съществуват. А те би трябвало да бъдат един от много важните лостове за мобилизирането на трудещите се за провеждането на такива акции.

Значението на новата система, която законопроекта предлага, се състои именно в това, че тя създава много по-големи възможности за изборителите да поддържат контакт със своите избраници и да им искат сметка. В бъдеще народен представител ще може да остане само онзи, който разбира значението на високото звание, което му е дадено, който има здраво чувство на отговорност пред народа, който му е дал това звание. А когато се окаже, че това чувство на отговорност е заспало, ще съществуват повече възможности то да бъде събудено. При новата система се създава много по-голяма верооятност народният представител по-често да търси своите изборители. А когато той не ги потърси, те ще го посетят. Аз мисля, че ако само няколко народни представители бъдат отзовани за това, че са забравили своите изборители, това ще има отлично възпитателно значение.

Ако хвърлим поглед върху измененията, които Законът за избиране на народни представители претърпя от 1945 г. досега, ще видим, че всички те са насочени към това, да се намерят по-подходящи форми за подготовката и произвеждането на изборите; да се осигури участието в изборите на всички

български граждани, достигнали зрялата възраст; да се създадат все по-големи гаранции за пълна свобода на изборителните при упражняването на тяхното изборително право; да се създадат такива условия, при които може да се осъществи не формално, а истинско, действително народно представителство, да бъдат привлечени всички трудещи се към активно участие в управлението на страната.

Тази тенденция към все по-пълното демократизиране на изборителната система е обща за всички народнодемократически страни, които последователно и неуклонно изграждат и укрепват своята истинска народнодемократична власт. Това се обяснява с обстоятелството, че в тези страни на власт са трудещите се начело с работническата класа.

Напротив, в капиталистическите страни при буржоазната диктатура, която се изразява в потискане на трудещите се и задушаване на тяхната съпротива, съществува тъкмо обратната тенденция — към ограничаването и отнемането и на ония формални права, които буржоазните конституции дават на трудещите се.

Във всички буржоазни конституции е предвидено така нареченото всеобщо изборително право. Но няма нито една капиталистическа страна, в която под една или друга форма това право да не е така ограничено, щото фактически трудещите се да бъдат отстранени от участието в изборите. В много капиталистически страни жените и досега са лишени от изборителни права. Установени са всевъзможни цензове с цел да бъде ограничено изборителното право на трудещите се. Така например всички буржоазни конституции установяват висок възрастен ценз, който лишава милиони младежи от изборително право. Почти във всички конституции е установен цензът за установено дългосрочно местожителство, който е насочен главно срещу работниците, които са принудени поради безработицата често да менават своето местопребиваване. В САЩ съществуват повече от 50 установени със закон ограничения, които лишават милиони трудови хора от изборителни права. Почти във всички щати войниците и матросите не участвуват в изборите. В 19 щата са лишени от изборително право неграмотните. В много щати е установен имуществен ценз, според който изборително право имат само граждани, които плащат определен данък на държавата или които притежават недвижим имот в определен от закона размер и т. н. В някои щати съществуват и такива любопитни постановления, които са възможни само при американските порядки; могат да избират само хора с добър характер и които се ползват с добра репутация. От 15-милionenото негърско население в САЩ, което формално има еднакви изборителни права с белите, само една незначителна част успява да вземе участие в изборите поради различните ограничения, които се правят, и главно поради грубия терор над негрите.

В последно време поради все повече изострящата се класова борба в много капиталистически страни бяха направени изменения в изборителните им закони в явено нарушение на съществуващите конституции. Така през 1951 г. във Франция бе въведена мажоритарната система при произвеждане на парламентарните избори. Това позволи на френската реакция да сведе почти наполовина броя на депутатите на Френската комунистическа партия, въпреки че броят на гласувалите за нея се беше увеличил. Пак през 1951 г. правителството на де Гаспери успя да прокара изменение на италианския изборителен закон, с което бе въведена частично мажоритарната система при административните избори. Получи се така, че християндемократическата партия, която изгуби значителна част от изборителите, спечели нови мандати. Поради катастрофалното намаление на влиянието на реакционните партии сред изборителите де Гаспери успя в началото на тази година да прокара ново изменение на изборителния закон, което дава премия на болшинството, равняваща се на 30% от депутатските места в бъдещата камара. Народът справедливо окачестви това изменение на изборителния закон като явено мошеничество и начело с Италианската комунистическа партия се вдигна масово в защита на конституцията, в защита на своите демократически права.

Във връзка с предстоящите парламентарни избори в Австрия са издадени полицейски наредби, насочени открито срещу прогресивните сили в страната, обединени в австрийската народна опозиция, за да им попречат да вземат свободно участие в изборите.

Още по-открит и безогледен е походът на реакцията в Югославия, Гърция и Турция против изборителните права на трудещите се. В трите съседни нам страни бяха направени такива изменения на изборителните им системи, които фактически лишиха народа от участие в управлението.

В Югославия изборителният закон беше изменен през януари 1950 г. Премахнати бяха груповите листи на кандидатите от името на Народния фронт. С това се изключваше обсъждането на кандидатите от основните организации на Народния фронт, където въпреки открития натиск на УДБ, често бяха ствърдени посочените отгоре кандидати. Унищожена беше фактически и тайната на гласоподаването. Но най-същественото в това изменение на изборителния закон беше това, че се разкри широко пътят към върховните органи на властта за отвлянените реакционери — предстватели на буржоазните партии от времето на кралска Югославия и разобличени врагове на народа. В скупщината Кардел обясняваше това с обстоятелството, че те вече се били поправили.

Ново изменение на изборителния закон беше направено през януари 1953 г. По образеца на най-реакционната буржоазна изборителна система, каквато е изборителната система на САЩ, в Югославия беше въведена двустепенна изборителна система, каквато в Югославия никога не е съществувала и която е насочена към това, да отдели колкото се може повече изборителя от избраника, така че изборителят никога да не разбере кого собствено той е избрал.

Същото става и в Гърция. В резултат на голямата финансова и стопанска разруха и на изострената класова борба противоречията сред буржоазните партии, които се наддравяваха в угодничеството си пред американските и английските империалисти, все повече се изостряха и сериозно затрудняваха усилията на американските империалисти да укрепят монархо-фашисткия режим като предпоставка на пълното подчинение на Гърция на интересите на Атлантическия блок.

Папагос, Пластирас и Венизелос въпреки вътрешните си противоречия се подчиниха на своите американски господари и под грубата диктовка на Пюрифой, нарушавайки открито конституцията, въведоха мажоритарната система, лишиха от изборителни права жените и военнослужащите и въведоха ред ограничения при гласуването, с което пътят към парламента фактически беше затворен за истинските представители на народа.

В резултат на създадената реакционна изборителна система и на грубия фашистки терор се получи така, че в последните парламентарни избори, които бяха проведени на 16 ноември 1952 г., гръцкият «сбор» на Папагос, който успя да събере едва 33% от всички гласове, получи 80% от депутатските места. Някои американски вестници открито признаха, че победата на Папагос е победа на новата изборителна система, наложена от Пюрифой.

Същото става и в другата съседна нам страна — Турция.

Едно от условията за политическото и стопанско подчинение на Турция от американските империалисти беше ограничаването правата на турския народ, лишаването му от възможността да участва в управлението на страната. За това помогна в значителна степен гласуването през февруари 1950 г. изборителен закон, по който бяха произведени изборите за турския меджлис през месец май с. г. Според този закон голяма част от турския народ — младежите до 22-годишна възраст, военнослужащите и много други турски граждани, беше лишена от изборителни права. Още по-големи ограничения законът предвижда за правото на избираемост. Според новия закон право да бъдат избрани имат само граждани, които имат навършена 30-годишна възраст и които знаят да четат и пишат на турски език. Тези ограничения предрешиха състава на кандидатите. В изборите за меджлиса бяха представени 486 кандидати, от които 12 крупи финансиста, 10 фабриканти, 56 чифличий и кулаци, 55 едри търговци, 23 генерали, 20 предприемачи, 82 адвокати, 52 лекари, 65 висши чиновници и съдии, 19 професори, 62 богати общественици и само 3 работници. Почти без изключение всички бяха избрани.

Този състав на турското велико народно събрание осигурява възможност на американските монополисти да се настанят по-свободно в Турция, да инвестират своите капитални, да ограбват подземните и надземните богатства на страната и да превърнат Турция в база за нападение срещу Съветския съюз и страните с народна демокрация, на първо място срещу нашата страна.

Всичко това показва, че и в капиталистическите страни стават, особено през последните години, чести изменения на изборителната им система. Докато обаче в страните с народна демокрация, в които на власт са трудещите се начело с работническата класа, тези изменения по образеца на най-демократичната в света изборителна система — съветската, са насочени към усъвършенстване на формите, които правят възможно все по-широкото участие на целия народ в изборите, осигуряват пълна свобода за упражняване на изборителното право, създават възможности за издигане за кандидати най-достойните, най-верните синове и дъщери на народа и по такъв начин осигуряват истинско народно представителство, чрез което се постига въвличането на целия трудещ се народ в активно участие в управлението на страната, в капиталистическите страни, напротив, тези изменения са насочени открито и последователно към ограничаване правата и възможностите на трудещите се да участвуват със свои избраници в управлението на собствената си страна.

Истинска демокрация, истинско народно представителство е възможно само в такива страни, где то е унищожена буржоазната диктатура и е установена диктатурата на трудещите се начело с работническата класа, где то цялата власт произхожда от народа и служи само на народа. При буржоазната диктатура, напротив, истинска демокрация, истинско народно представителство е невъзможно. То е било винаги само измама за трудещите се, тъй като буржоазната диктатура означава именно потискане на трудещите се, тяхното подчинение на експлоататорските класи. Засилващата се съпротива на експлоатираните класи кара буржоазията да захвърля своите демократически функции и да преминава все по-открито към открит фашистки диктатура. А това от своя страна показва само слабостта на капиталистическия строй. Буржоазията не може вече да управлява, без да обяви открит война на народа.

Другарят Сталин в своята заключителна реч на XIX конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз каза: «По-рано буржоавията си позволяваше да либерализира, отстояваше буржоазно-демократичните свободи и с това си създаваше популярност сред народа. Сега от либерализма не е останала и следа. Няма вече така наречената «свобода на личността». . . Потъпкан е принципът за равнопоставеността на хората и нациите, той е заменен с принципа на пълноправие на експлоататорското малцинство и безправие на експлоатираното мнозинство на гражданите. Знамето на буржоазно-демократичните свободи е захвърлено като ненужно.»

Предложенията за одобрение и гласуване законопроект за избиране на Народно събрание е решителна крачка в развитието на нашата изборителна система по пътя на осъществяването на истинско народно представителство в нашата Република.

Няма никакво съмнение, че той ще бъде гласуван единодушно от Народното събрание. (Продължителни ръкоплескания)

Председателстващ Илия Радков: Има думата народният представител др. Георги Кулишев.

Георги Кулишев: (От трибуната). Другарки и другари народни представители! Предложенията на вашето обсъждане и одобрение законопроект за избиране Народно събрание на Народната република България представлява нова стъпка напред в развитието на нашия народнодемократически строй, по-специално в осъществяването на нашата изборителна система в духа на истинския и последователен демократизъм.

Какви изменения се предлагат със законопроекта в досегашния Закон за избиране на народни представители от 1 август 1949 г.?

Нека се спрем за един момент върху самото заглавие на законопроекта — предлага се да се каже «за избиране на Народно събрание» вместо на «народни представители», както бе в досегашния изборителен закон, и това е правилно, тъй като се касае за избиране на най-висшия орган на власт, Народното събрание, в неговия целокупен състав, а не до избиране на отделни народни представители. Същото разбирание е намерило място в заглавието на съветския Закон за избиране Върховен съвет на Руската съветска федеративна социалистическа република, както и в нашия Закон за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се.

Другите предложения, включени в първата глава на законопроекта, се отнасят до някои основни начала на самата изборителна система, без да внасят обаче никаква съществена промяна. Те имат за цел само да уточнят известни приети и по-рано постановления на изборителния закон и да подчертаят дълбоко демократическия характер на нашата изборителна система. Така чл. 5 на законопроекта изрично подчертава, че жените участвуват в изборите и могат да бъдат избирани наравно с мъжете. Чл. 6 е от същия характер. Той гласи: «Гражданите, намиращи се в редовете на въоръжените сили на Народната република България, се ползват от правото да избират и да бъдат избирани наравно с всички граждани.» Същото трябва да се каже за членове 7 и 8 на законопроекта.

Всички тия постановления произтичат непосредствено от чл. 2 на Димитровската конституция и по същество никак не се различават от съответните общи разпоредби на глава I от досегашния изборителен закон. Новото се състои в това, че предлаганият законопроект цели да покаже изрично важността на изтъкнатите положения, които имат подчертано демократичен характер и които се намират в пълен контраст с практиката в буржоазно-капиталистическите страни, с безбройните ограничения и накрънения на изборителното право, с всевъзможните образователни, имуществени и др. «цензове», които фактически довеждат в поменатите държави до пълното опорочаване и потъпкване на това право.

В глава I на законопроекта законодателната комисия е включила и текста на чл. 9 — относно отзоваването на народни представители, които са изменили грубо на идеите и програмата, в името на която са били кандидатираны. В случая се касае не до никакво принципиално нововъведение, а само до разясняване на текстовете. В досегашния изборителен закон този въпрос се уреждаше от чл. 73, включен в глава VII на закона за преброяване на гласовете и провъзгласяване на избраните. А самият принцип на отзоваването е предвиден, както е известно, в чл. 4 на Конституцията. Трябва да се поясни още, че в Закона за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се не фигурира аналогичен текст, но то е само за това, защото е предвиден в Закона за народните съвети на депутатите на трудещите се — чл. 39.

В главите относно изборителните списъци и изборителните секции, в сравнение с досегашния Закон за избиране на народни представители, не се внасят никакви изменения от особено значение. Предлага се само едно ограничение за образуването на изборителни секции в болници, санаториуми, инвалидни домове, родилни домове и други такива. Създаването на самостоятелни секции в подобни случаи сега ще се допуска само при наличието на не по-малко от 25 избиратели (вместо 50 избиратели, както е прието в Закона за избиране на народните съвети на депутатите на трудещите се). Смята се, че изискването за 50 избиратели е много строго, но и че не е целесъобразно да се създават изборителни секции, ако не е наличие един минимум поне от 25 избиратели.

Съществени изменения се правят в сравнение с досегашния

Закон за избиране на народни представители по отношение на изборителните райони. На мястото на изборителните околии или колегии с широк обхват се предвиждат ограничени изборителни райони, като на всеки 30, 000 жители се образува изборителен район и в него се избира по един народен представител. Според законопроекта ще имаме, следователно, еднолични кандидатури, вместо миналите кандидатни листи, които няма да имат вече място.

Това начало е от голямо политическо значение и не представлява нещо непознато за нашата действителност, тъй като то бе вече прието и включено в Закона за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се. Сега същото начало се предлага и има приложение и при избирането на народни представители за Народното събрание.

Предимствата на това нововъведение са очевидни. Народният представител ще има възможност да се запознае отблизо със своя район и да се свърже тясно със своите избиратели, да се отчита пред тях и да получава поръчения. За избирателите също представлява голяма изгода фактът, че ще познаят от близо своя избраник, ще имат по-голяма възможност, отколкото досега, да му поставят въпросите, които ги интересуват, и да имат тяхното разрешение. Същото правило дава най-широка възможност свободно и резултатно да се обсъждат предварително издигнатите кандидатури. Всичко това е несъмнено твърде важно придвижване напред към осъществяването на истински демократизъм, към установяването на пълна връзка между народния представител и избирателите.

От същия дух на демократизъм са проникнати постановленията относно образуването на разните изборителни комисии. Те се съставят като се изхожда напълно от принципа, според който изборите се произвеждат непосредствено от гражданите. Тези комисии се образуват от представители на обществените, професионалните, кооперативните и др. организации или дружества при широка гласност и представляват пълна гаранция за правилното произвеждане на изборите.

Според досегашния изборителен закон от 1 август 1949 г., кандидатите за народни представители не могат да бъдат членове на някои изборителна комисия. Чл. 45 на предлагания законопроект предвижда, че членовете на районните или секционни комисии не могат да бъдат кандидати за народни представители на същия район. И това е логично. Евентуалното участие в други изборителни комисии, във от този район, не може да представлява спънка за кандидатирането на дадено лице.

Както при изборите за народни съвети, така и в предлагания законопроект изборителните списъци се изоставят. Начинът, по който ще се произвеждат сега изборите, прави пликовете съвършено излишни, тъй като тайната на гласуването е напълно запазена толкова повече, че избирателят сам пуска бюлетината в урната и всякакви отметки върху плика, каквито се практикуваха от буржоазно-фашистските председатели, стават невъзможни.

Чл. 89 от законопроекта, отнасящ се до произвеждането на повторен избор, предвижда две хипотези. Първата е, когато нито един от кандидатите, а теоретически е възможно да имаме повече от един кандидат, не е получил нужното мнозинство на гласовете. Това е случай, когато се предполага, че кандидатите са подходящи и се подкрепят от населението, но гласовете се разделят, тъй като някои от избирателите предпочитат един кандидат, а останалите — друг. За този случай законът си служи с израза «повторен избор».

Втората хипотеза, за която поменах преди малко, се отнася до случая, когато подаденият брой на гласовете в района е по-малък от половината от броя на избирателите, имащи право да гласуват в този район. Тогава изборът се смята нестванал и се насрочват нови избори не по-късно от две седмици след изборите.

Трябва също да отбележим още една разлика в сравнение с досегашния Закон за избиране на народни представители. Предлаганият сега законопроект не предвижда подгласници. При евентуално излишане на народен представител от състав на Народното събрание, се насрочва нов избор в съответния изборителен район. Този начин очевидно е в по-пълно съгласие с демократическите принципи и има несъмнени предимства.

Другарки и другари народни представители! При съставянето на законопроекта, който разглеждаме, е използвано най-широко съветското право и законодателство. Главните постановления на законопроекта са сходни или тъждествени със съответните положения на Закона за избиране на Върховен съвет на Руската съветска федеративна социалистическа република от 11 декември 1950 г. И в този случай при разрешаването на наши големи държавни и други задачи ние сме улеснени във висока степен от огромния опит на най-прогресивната страна в света — от опита на великата Съветска страна, в която няма експлоататори и експлоатираны, на страната, в която не само са провъзгласени, но и са приложени на дело началата на истинския и последователен демократизъм.

Разяснявайки основните начала на съветската конституция, тогава още в проект, другарят Сталин заяви на 25 ноември 1936 г. пред VIII извънреден всесъюзен конгрес на Съветите:

«Буржоазните конституции обикновено се ограничават да фиксират формалните права на гражданите и не се грижат за условията, които са необходими за осъществяването на тия

права, за възможността на тяхното осъществяване, за средствата на тяхното осъществяване. Говорят за равенство на гражданите, но забравят, че не може да има действително равенство между господаря и работника, между помещика и селянина, щом първите имат богатство и политическа тежест в обществото, а вторите са лишени и от едното, и от другото, щом първите са експлоататори, а вторите — експлоатирани. Или друго: Говорят за свобода на словото, събранията и пресага, но забравят, че всички тия свободи могат да се превърнат за работническата класа в празна приказка, щом като тя е лишена от възможността да разполага с подходящи помещения за събрания, добри печатници, достатъчно количество печатна хартия.

Особеността на проекта на новата Конституция — казва по-нататък другарят Сталин — е в това, че той не се ограничава с фиксирани формалните права на гражданите, а пренася центъра на тежестта върху въпроса за гарантирането на тия права, върху въпроса за средствата, с чиято помощ се осъществяват тия права.

На такива именно начала е изградена Сталинската конституция, както и нашата Димитровска конституция. В тия конституции и в съответните изборителни закони са предвидени всички необходими гаранции за реалното осъществяване на изборителното право на гражданите, както и на другите техни права и свободи.

Съветските хора с право смятат, че истински демократическа може да се нарече само такава държавна власт, която се образува по демократически способи, която има дълбоки корени в народа и действа в интереса на народа. Съветската изборителна система е именно такава система, която обезпечава образувачето на държавната власт посредством демократически способи. Нейният последователен демократизъм се заключава в следните особености:

1. В най-широкото участие на народните маси в изборите за всички органи на съветската власт, на основата на всеобщото, пряко и равно изборително право при тайно гласуване.

2. В опазването чрез закона изборителните права на съветските граждани в отсъствието на каквито и да са ограничения в предоставянето изборителни права на гражданите на Съветския съюз, независимо от пол, националност, раса, имотно положение, местожителство, образование и други ограничения, каквито са обикновени при избиране органи на властта в капиталистическите страни.

3. Демократизмът на съветската изборителна система се заключава и в това, че тази изборителна система доведжда до усилена политическа активност на масите, до засилване контрола на масите спрямо органите на съветската власт и на отговорността на тия органи пред народа.

Ясно е, че при такива условия изборите в Съветския съюз станаха действително способ за най-широк контрол на изборителите както върху работата на техните избраници, така и общо върху целия държавен апарат. След гласуването на Съветската конституция от 1936 г. и след въвеждането на новата изборителна система в Съветския съюз другарят Сталин, в една беседа с журналиста Рой Ховард, заяви, че «тази система ще потегне всички учреждения и организации, ще ги застави да подобрят своята работа. Всеобщите равни, пряки и тайни избори в Съветския съюз — добави той — ще бъдат камшик в ръцете на населението против лошо работещите органи на властта».

Изборите в Съветския съюз се явяват, поради всички изброени особености, като един от действителните способи за участието на народните маси в управлението на държавата. Изборителната система на социалистическата държава е наистина система на свободно избиране от народа на неговите представители.

Такава именно изборителна система е усвоена и у нас, в народнодемократична България. Член 2 от Димитровската конституция гласи: «В Народната република България цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа. Тази власт се осъществява чрез свободно избрани представителни органи и чрез допитване до народа».

Всички представителни органи на държавната власт се избират от гражданите въз основа на всеобщо, равно и пряко изборително право, с тайно гласуване.» Член 3 на Конституцията постановява, че избиратели и избираеми са всички граждани, с изключение на поставените под запрещение и лишените с присъда от граждански и политически права. Принципът за отзоваването на избраните лица преди срока, за който са избрани, е озаконен, както споменах вече в чл. 4 на Конституцията.

Другари и другари народни представители! У нас, както и в другите народнодемократични страни, в които държавният строй бе демократизиран след смъкването на буржоазно-капиталистическото иго, се проведе национализацията на едрата промишленост, завършена бе аграрната реформа и народът получи реална възможност свободно и на демократическа основа да избира органите на народната власт, народът стана господар на своите съдбини. При тия условия всички противодемократически ограничения на изборителното право от миналото в освободените от фашисткото иго страни естествено трябваше да изчезнат и изчезнаха. По примера на Съветския съюз народнодемократичните държави укрепват и разширяват непрекъснато своите демократически институции.

В същото време ние наблюдаваме как в капиталистическите

страни не само се запазват многобройни накрънения на изборителното право, но и се отива към все по-реакционни и противодемократични порядки, отива се към фашизиране на изборителните системи и на целия държавен строй. Този стремеж се дължи на две основни причини. От една страна, буржоазните управляващи среди чувствуват все по-голям страх от пробуждащото се съзнание на народните маси и търсят да се оградят срещу тях с ограничителни и потиснически мерки. «По-рано буржоазията — заяви другарят Сталин в своята историческа реч пред заключителното заседание на XIX конгрес на Коммунистическата партия на Съветския съюз — си позволяваше да либерализира, отстояваше буржоазно-демократичните свободи и с това си създаваше популярност сред народа. Сега от либерализма не остана нито следа. Няма вече така наречената «свобода на личността» — правото на личността се признава сега само на тия, които имат капитал, а всички други граждани се смятат за суров човешки материал, пригоден само за експлоатация.»

От друга страна, империалистическите правителства, подготвяйки нова световна война, се стараят да удавят в репресивни мерки всяка опозиция, да задущат народните желания за мир. Оттам идва и постепенната фашизация на политиката на тия правителства. С това се обясняват техните бесни изднения срещу всички привърженици на мира.

Начело на тоя мракобеснически поход стоят американските управляващи среди, които не само увеличават непрекъснато противодемократичните мерки в своята собствена страна, но и упражняват силен натиск върху сателитните държави, заставяйки ги да вървят по същия път на ограничаване и потискване на народните права и свободи. Най-характерен пример за това имаме във Франция, където през м. юни 1951 г. парламентарните избори се произведоха под американски натиск до една ултрареакционна и явно мошеническа изборителна система. Тези избори доведоха например до такива скандални факти: на Френската комунистическа партия, която получи в изборите 4 553 254 гласа — най-високия брой — бяха отредени само 105 депутатски места, а на деголистите се дадоха 114 места срещу получените от тях 3 564 833 гласа. Поради машинициите на тази изборителна система, в някои департаменти за избиране на един депутат-комунист бяха нужни 48 206 гласа, докато за избирането на един десен социалдемократ беше достатъчно да е получил само 13 400 гласа.

Ето една от многобройните прелести на шумно рекламираната западна «демокрация»!

Сега, пак под американски натиск, се провеждат подобни машиниции в Италия, където неотдавна бе прокаран закон за изборителна система, осигуряваща на реакционните партии 65% от депутатските мандати, ако получат само 50% от гласовете плюс 1 глас. Някои депутати от клерикалната партия на де Гаспери признаха цинично причината, която е подбудила италианското правителство да предприеме подобна стъпка — да прокара изборителна система, подобна на фашисткия избирателен закон, който доведе до окончателното завземане на властта от Мусолини през 1924 г. «Съединените американски щати, заявиха тия депутати, не биха допуснали до властта левите партии», сиреч представителите на трудещите се класи в Италия, които се борят за мир, национална независимост и демокрация. В настоящия момент в Италия се развива широка вълна на народно негодувание срещу мошенически изборителен закон на де Гаспери, който е продукуван от Вашингтонското правителство, за нуждите на неговите вбено-подпалвачески планове.

Все по-пълното фашизиране на изборителните системи и на целия обществен строй в капиталистическите страни, което се извършва под американския диктат, е неразривно свързано със стремежа на англо-американските империалисти да подготвят и разпалят нова световна война. Както трябваше и да се очаква, американските подпалвачи не пропуснаха да поискат и от Аденауер да прибегне до изменения в изборителната система, които биха му осигурили възможността да се държи на власт, въпреки растящото недоверие и недоверие на народните маси в Западна Германия. Законопроектът, изготвен от правителството на Аденауер и одобрен от същото правителство в заседанието му от 20 януари т. г., разкрива широк простор за мошенически манипулации, подобни на тия във Франция и другаде. И този реакционен фашистки законопроект е изготвен — както се казва в едно възвание на Германската комунистическа партия — «в американската кухня». Нека си спомним също, че пак по мошенически начин бе изменена изборителната система и в Гърция, за да се открие пътят към държавната власт на американския лакей Папагос. Всеизвестно е, че тази промяна в изборителната система се извърши под пряното и брутално давление на американския Гаулайтер, посланика Пюрифой. През миналата година Пюрифой заплаши тогавашното правителство на Пластирас-Венизелос да изготви законопроект за изборителната система в такъв смисъл, в какъвто заповядваше той, Пластирас и Венизелос, разпоредителите за своите партии, се опитаха да отлагат, да молят, но в последна сметка трябваше да се подчинят на волята на оновова, който днес е пълен разпоредител в монархо-фашистка Гърция.

Едва ли е необходимо да се добави, че същата линия на фашизиране на изборите и на целия държавен строй следват покорно най-гнусните американски наемници — капиталистиче-

ските прислужници от Белград. В пълно съгласие със заповедите и внушенията на своите отвъдморски господари, титовци напоследък погребяха и формално Конституцията от 1946 г., която бе изработена по образа на Съветската конституция и която предвиждаше широки права и свободи на народите в Югославия и на отделните граждани, макар че те на дело отдавна вече бяха погазили тия права и свободи.

Другари и другарки народни представители! При тия сравнения, почиващи на неоспорими факти, които биха могли да се разширят многократно, още по-ярко изпъкват огромните предимства на нашата избирателна система — система дълбоко демократична, гарантираща на дело правата на гражданите на Народната република; система, която дава възможност предварително да се обсъждат свободно и най-широко кандидататурите; система, която повишава политическата активност на трудещите се маси, поощрява тяхното участие в държавното управление и засилва техния контрол върху органите на народната власт; система, при която действително изборите се произвеждат непосредствено от гражданите и при абсолютна гаранция за тяхното правилно произвеждане. Основните начала, които характеризират тая система и които изложих преди малко, бяха вече намерили широко приложение още в Закона за избиране на народни представители от 1 август 1949 г. Но със Закона за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се от 23 ноември 1951 г. бяха въведени редица нови подобрения все в същия дух на истински и последователен демократизъм, съответстващи на повишеното равнище на нашата народна демокрация.

Ние вървим напред с бързи крачки във всички области на живота. Нашето социалистическо строителство бележи блестящи успехи. «Сега — заяви другарят Вълко Червенков пред III конгрес на Отечественния фронт — ние се приближаваме към завършване основите на социализма у нас и към задачите за съграждане на самото здание на социализма.» Наред с всички други успехи, които постигнахме във великата борба за мир и социализъм, под ръководството на Българската комунистическа партия и с щедра братска помощ на Съветския съюз, наред с успехите в промишлеността, селското стопанство, транспорта, културата, несъмнено ние изминахме много път и в развитието и укрепването на народнодемократическия строй. Поради патриотичното съзнание на масите, засили се тяхната политическа активност. Израз на това непрекъснато движение напред са и нововъведенията, които бяха вече направени в Закона за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се. Изборите, произведени на 14 декември 1952 г., донасяха на делото и по блестящ начин огромните предимства на тия нововъведения. Сега с предлагания законопроект същите подобрения се включват и в текстовете, които ще се прилагат у нас при избиране на Народно събрание. Прави се нова и важна стъпка напред към все по-пълното демократизиране на нашия държавен и обществен строй.

Като се вземат предвид всички тия предимства на предложения законопроект, няма никакво съмнение, че ние ще дадем единодушно вашето съгласие за неговото одобрение и гласуване. (Ръкопляскания)

Председателстващ Илия Радков: Има думата секретарят на Президиума на Народното събрание др. Минчо Минчев.

Минчо Минчев (От трибуната) Другари и другарки народни представители! В Народното събрание е внесен за обсъждане и разглеждане законопроект за избиране Народно събрание на Народната република България. По този закон ще бъде избрано Народно събрание като висш орган на държавната власт.

Органите на държавната власт в Съветския съюз напълно изразяват волята на съветските народи. Чрез тези органи народите на Съветския съюз осъществяват своето пълновластие — своя суверенитет. Поради това, съветската представителна система се явява във висша степен пълно отражение на народния суверенитет.

Органите на държавната власт в страните с народна демокрация представляват трудещите се — огромното мнозинство от народа.

В капиталистическите държави, където не е налице единство то на народа, където има враждебни една на друга класи — класа на експлоатиращото малцинство и на експлоатираното мнозинство, не е възможно истинско народно представителство. Господстващата експлоататорска класа в буржоазната държава превръща представителните учреждения в органи за потискане на широките трудещи се маси — на огромното мнозинство от народа, поради което те се явяват органи, изразяващи волята на капиталистите — на самата господстваща класа. В буржоазната държава като представително учреждение, макар и формално, се признава само Парламентът, а органите на местното самоуправление не се признават за представителни — те са лишени от всякакви пълномощия на държавната власт, поради страха на капиталистите от влиянието на народните маси върху органите на местното самоуправление.

В Съветския съюз и страните с народна демокрация липсва такова отношение към органите на властта в центъра и по места, липсва каквото и да е различие и противопоставяне на тези органи. Цялата власт в центъра и по места принадлежи на народа — на трудещите се от прада и селото. Това единство на органите на власт в центъра и по места изключва всякакво противопоставяне и противопоставяне между висшите и местните орга-

ни на властта.

В капиталистическите страни гражданите участвуват само при гласуването за Парламента, и то при най-големи ограничения, но нямат достъп до практическото участие в управлението на държавата.

Обратно, в Съветския съюз и страните с народна демокрация се обезпечават чрез представителните органи ежедневно, непосредствено и решаващо участие на народните маси в управлението на държавата и в контрола на дейността на държавния апарат.

Избирателната система определя начина, способите и реда за организацията на изборите на представителните органи.

Истинският демократически характер на органите на властта намира израз в демократическите способи на тяхното образуване и в това, че наред с факта, че те са пълновластни органи на власт едновременно с това те са и подконтролни на избирателните. Избирателната система се определя от характера на обществения и политически строй на самата държава.

Законът за избиране на Народно събрание на Народната република България, който се предлага на народните представители за одобрение, изцяло и последователно е изграден върху демократичните принципи на нашата Димитровска конституция.

Нашата избирателна система в своите основни положения следва най-демократичната и най-прогресивната избирателна система в нашата съвременност — тази на Съветския съюз.

Демократическият характер на нашата избирателна система се изразява в най-широкото участие на народните маси в изборите във всички звена на органите на държавната власт, в това число и на Върховния орган на властта — Народното събрание, които се избират на основата на всеобщото, пряко и равно избирателно право при тайно гласуване.

Избирателното право в нашата страна е действително всеобщо — то не съдържа никакви ограничения в зависимост от пола, националността, расата, имущественното положение, образованието и др. Всевъзможни ограничения, които са познати на всички капиталистически държави.

Избирателното право в Съветския съюз и в страните с народна демокрация представлява една от формите за непосредствено участие на народа в управлението на страната, представлява една от средствата за осъществяването на суверенитета на народа, то е средство за обучението на всички трудещи се в изкуството да управляват.

Избирателните системи в Съветския съюз и в страните с народна демокрация осигуряват пълното участие на народните маси в управлението, докато в капиталистическите държави народните маси се държат далеч от управлението на страната.

Независимо от това, че в Конституцията на САЩ е указано, че избирателното право на гражданите не може да бъде ограничено поради расова принадлежност или цъета на кожата — това правило е само формално записано и на практика не намира приложение.

Многочислените малцинствени групи в САЩ — негри, индианци, китайци, филипинци и др., са напълно ограничени в упражняването на избирателното си право.

В резултат на голям брой ограничения само един процент от възрастното 14-милионно негърско население упражнява избирателното си право, а за допускането на негрите в изборните институти и дума не може да става.

Имущественият ценз е в пълен ход в прехваленния американски начин на живот.

Затова не е за очудване запитването на американския обществен деятел Тома Стен кой е избирател магарето или човъка, изхождайки от факта, че един гражданин, който е притежател на едно магаре за 60 долара е имал право да гласува, а когато го е загубил, вече не е имал това право.

Системата на изборите в САЩ изисква избирателят да има постоянно местожителство в избирателния окръг от 6 месеца до две години за различните щати. И като се има предвид, че големият брой от работническата класа непрекъснато се премества в различните райони на територията на САЩ, става съвсем очевидно, че това ограничение се отнася преди всичко до трудещите се, до работническата класа.

В по-голямата част от щатите се изисква избирателят да е грамотен, за да има право да гласува. Чрез това ограничение се лишават милиони граждани на САЩ от участие в изборите. Общо в САЩ съществуват повече от 50 ограничителни цензове, които лишават от участие в изборите голям брой граждани.

Когато всичките тези ограничения не помогнат на господстващата класа да си опезлеги послушен конгрес, тогава се прибегва до фалшификации на избирателните списъци, при което се получава гласуване по няколко пъти от един и същи гражданин, при което се получава гласуване на мъртви души, а също така се прибегва и към подкупи на избирателите.

Характерно за избирателната система на САЩ е и обстоятелството, че в изборите там участвуват само двете буржоазно-капиталистически партии — демократическата и републиканската, които еднакво предадо служат на големите американски монополи и тръстове. Американската комунистическа партия е жестоко преследвана, а на прогресивната партия в Америка се правят най-различни пречки и ограничения, които в действителност не й дават възможност за реално участие в избирателната кампания.

В помощ на избирателната агитация на буржоазно политическите партии се явява радиото, печатът, средствата за пропа-

ганда и агитация, като във време на изборите цялата страна се залъгва с най-ценната пропаганда, която напълно дезориентира избирателя при определянето на неговата воля.

На президентското място и в конгреса на САЩ се избират послушни и предани на американските милиардери, хора, които напълно защитават интересите на господстващата капиталистическа класа.

Така през 1948 г. в конгреса на САЩ са били избрани: в Сената — 56 адвокати, 16 търговци и индустриалци, 9 земеделци и 5 други, а в долната камара 235 адвокати, 81 търговци и индустриалци, 37 земеделци, 21 журналисти, 20 учители и 41 други. От тези данни се вижда ясно, че не може и дума да става за представителство на работническата класа, която представлява около 50% от цялото население на САЩ. На подобра е картината в сегашния конгрес на Айзенхауер — водач на подпалвачите на нова война.

В Англия въпросът е също така интересен. Социалният състав на камарата на лордовете в 1936 г. е 25 херцози, 27 маркизи, 127 графове, 76 виконти, 460 барони и 26 архиепископи и епископи, а социалният състав на камарата на общините през същата година е 139 рентъниери, 27 земевладелци, 37 индустриалци, 114 банкери и финансисти, 110 инженери, адвокати, педагози и др. представители на дворянството в Англия, херцози, лордове, маркизи, графове, сьрове и др.

Малките изменения в социалния състав на парламента в Англия в следващия период са станали за сметка на включването на известен брой лейбъристки бюрократи, тясно свързани с монополистическия капитал.

В същото време във Върховния съвет на СССР, избран през 1948 г., са избрани 511 работници, 349 селяни, 479 интелектуалци и професионални работници, като близо половината от тях са на възраст под 40 години докато средната възраст в САЩ за сената е 56 години, а за долната камара 51 години.

В сегашното Народно събрание на Народната република България са избрани 56 работници, 42 селяни и 141 партийни работници, служещи интелектуалци и работници в професионалните организации.

При това в представителните органи на Съветския съюз и в тези на страните с народна демокрация са избрани най-верните и предани на народа синови и дъщери: работници, селяни, народна интелигенция, хора на науката, изкуството и културата — стяхановци, ударници, рационализатори, орденосици, герои на социалистическия труд, майстори на високи добиви в селското стопанство и животновъдството, трактористи и трактористи, комбайнери и комбайнерки, бригадери и бригадирки и видни ръководители на колективните земеделски стопанства.

В Съветския съюз и страните с народна демокрация са напълно осигурени равни възможности за всички трудещи се да участвуват при избирането на представителните органи, без каквито и да е ограничения. В това отношение участието на трудещите се е действително гарантирано, чрез предоставянето на всички необходими средства за това участие — разходите по изборите са за сметка на държавата, радиото, печата и клубните помещения са напълно в разположение на трудещите се.

Когато в капиталистическите държави се говори, че всички граждани имат равни възможности да участвуват в управлението на държавата, те си убедят, че са равни възможностите на капиталиста Морган с 30 милиарда долара състояние и обикновения американски работник, който изкарва от 30 до 40 долара на седмица.

«Говорят за равенство на гражданите — казва др. Сталин — но забравят, че не може да има действително равенство между господаря и работника, между помещика и селянина, ако в първите се намира богатството и политическата тежест в обществото, а вторите са лишени от едното и от другото. ако първите са експлоататори а вторите са експлоатирани.» Прокламациите свободи на словото, печата и събранията в капиталистическите страни са една истинска лъжа, защото помещенията за събранията, печатниците, издателствата и хартията, всичко това е в ръцете на господстващата експлоататорска класа, а не в ръцете на самия народ — на трудещите се. Свободата в капиталистическите държави е била винаги и си остава свобода за имотните класи, за тези, които владеят капиталите и държат властта в свои ръце.

И нанстина не ли под прикритието на «свободата» американските бандити и другите империалистически държави потискат и ограбват своите народи, заробват други народи, експлоатират техните богатства. Не ли под прикритието на тая фраза американските гангстери водят грабителската война в Корея и избиват голям брой мирни граждани — жени, деца и старци. Не ли в името на тази «свобода» те си служат с човеконенавистни средства за войване и с бактериологични средства за унищожение и размахват призрака на атомната бомба.

Да такова е съдържанието на понятието за свобода в капиталистическите държави.

Във всички случаи правителствата и мнозинството в парламента в капиталистическите държави се избират от ограничен брой от избирателите в тези страни. Така напр. известният подпалвач на нова война — сегашния президент на САЩ — Айзенхауер, който се хвали с голямата си изборна победа и най-ценнично говори от името на американския народ, е избран с около 30% от избирателите в страната на долара, а неговият предшественик Труман е бил избран едва с 26% от избирателите на САЩ, независимо от това, че броят на избирателите, знаят по-име и адреса му знаят и второ, защото законът опро-

поради съществуващите многобройни ограничения на избирателното право в значително по-нисък в процентно изражение, отколкото брой на избирателите в Съветския съюз и страните с народна демокрация.

Характерен пример за това различие са резултатите от изборите за Върховен съвет на Съветския съюз през 1950 г., при които от общия брой на избирателите 111 176 373 в изборите са участвували 111 090 010 избиратели, или 99.98% а от гласувалите 99.73% са гласували за Съвета на съюза и 99.72% са гласували за Съвета на националностите.

У нас през последните избори за местни органи на властта — народните съвети на депутатите на трудещите се, от общия брой на избирателите за различните звена на съветите гласуваха от 98.17% до 99.13% от всички избиратели, а от гласувалите от 98.12% до 99.39% гласуваха за кандидатите на Отечествения фронт.

При това положение американските бандити, за които всяка дума означава долар и всяка сделка хиляди и милиони долари, които с всички средства потискат волята на своя народ, имат нахалството и безсрамие да назовават своята власт «демократическа власт» и да я препоръчват за образец на народите: да хулят и клеветят истинската демокрация на Съветския съюз и страните с народна демокрация. Да, да хулят и клеветят те могат, но да убедят народите, да ги накарат да им поаярват те не могат и никога не ще могат да направят това.

Напротив: собствените им народи все повече се убеждават в гибелната политика на своите продажни водачи, на крупните монополи и тръстове и засилват борбата си срещу капиталистическата реакция в своите страни.

Господин Айзенхауер и неговите приятели трябва да си спомнят съвършено ясно, че при нашата демокрация и при всички изборни проценти те никога не биха могли да прага на представителните органи дори и на местните.

Депутатите в капиталистическите страни са най-верни от своите господари — капиталистическите монополи, тръстове и вършат онва, което последните им заповядат, но същевременно с това те са напълно независими от избирателите си, не се отчитат пред тях и не са отговорни пред тях. Обратно, в социалистическите държави депутатите са отговорни пред избирателите. Те се отчитат пред избирателите и избирателите имат правото във всяко време да отзовават депутатите, ако те не оправдаят доверието им.

Това е изключително важно отличие на демокрацията на Съветския съюз и страните с народна демокрация от лъжливата и ограничена «демокрация» на капиталистическите държави.

За пълната зависимост на депутатите в капиталистическите страни от монополистите, за разпространението на системата за подкупване на същите най-ярко говорят следните факти: в Англия 170 членове на камарата на общините преди войната са заемали 650 директорски места в различните индустриални и търговски фирми, във Франция в 1930 г. 144 депутати и 118 сенатори са заемали 1019 места в дирекциите на акционерните дружества, а в САЩ на депутатите освен подаръци и угощения се дават «топли места» в управлението на банките, тръстовете и големите индустриални предприятия.

В тези случаи може да се постави законният въпрос, а защо избирателите не потискат сметка от своите продажни депутати, защо не ги изхвърлят извън страдата на парламента. Това те не могат да направят, защото в капиталистическите страни не съществува правото за отзоваването на депутатите от страна на избирателите. В парламента на капиталистическите държави има и истински представители на народа, но те са малцинство. Те трябва да водят мъжествена борба за освободението на трудещите се в своите страни.

В Съветския съюз и страните с народна демокрация депутатът е слуга на народа. Той е истински представител на трудещите се. В чл. 40 от нашата Димитровска конституция се предвижда възможността за отзоваването на представителите на народа в престаителните органи, а в закона се определят условията, при които това отзоваване може да стане.

Принципът на отзоваването на народния избранник, когато той не оправдае доверието на избирателите си и измени на народа, е съществен елемент на нашата народна демокрация и неразделна част от демократическия характер на нашата избирателна система.

В речта си пред избирателите на 91 избирателен район в София произнесена на 13. XII. 1952 г., др. Вълко Червенков ясно определя качествата на които трябва да отговаря народният избранник: «Народът изисква и трябва да изисква от онези дейци, които той избира, които поддържа с доверието си, да бъдат дейци, свързани с народа, принципиални борци за неговото дело, за делото на социализма, непримирими към враговете, правдиви и честни пред Партията и държавата, верни и предани слуги на народа, на народните и държавни интереси, отзивчиви към наболените нужди на трудещите се, чужди на всяко възгордяване, самокритични и възискателни към себе си и към другите, способни да се вслушват и да се учат от критиката с високо съзнание за своята отговорност пред народа за всяко дело, което им е поръчано.»

Като се спира на необходимостта от постоянен народен контрол от долу върху работата на депутатите на трудещите се, др. Червенков казва: «Избирателният закон-облекчава изпълнението на тази важна задача. Облекчава я, защото във всеки избирателен район сега има само един депутат и избирателите по-

стива церемонията по отзоваването на депутат, ако той не си гледа работата или кръшка от изпълнението на своя дълг пред народа. Не бива да се търпят такива депутати, които се мяркат пред избирателите само по време на изборите, поговорят докато минат изборите, изберат ги и след това, като че във водата потънат, със свец да ги търсиш не можеш да ги намериш, престават и да чуват, и да виждат, откъсват се от своите избиратели. Такива депутати не са нужни на народна България. Такива депутати трябва овреме да се отзовават.»

Такива отзовавания у нас са правени както за народни представители в Народното събрание, така и за депутати от народните съвети на депутатите на трудещите се.

С предлагания законопроект за избиране на Народно събрание на Народна република България се предвижда изборите за Народно събрание да се произвеждат по избирателни райони, така както това е предвидено в Закона за избиране на народни съвети на депутатите на трудещите се.

Преимуществата на избирателния район в който се избира само един народен представител, пред избирателната колегия и кандидатната листа, както това беше по досегашния избирателен закон са съвсем очевидни и безспорни.

Тия преимущества се състоят в това, че избирателите гласуват за един кандидат, когото те знаят като свой избраник, ще имат пълната възможност да преценят неговите лични и делови качества, ще знаят към кого да се отнесат при нужда и ще могат да осигурят постоянен контрол върху дейността на своя избраник.

От друга страна самият народен представител ще знаят своя избирателен район и своите избиратели, ще може да поддържа постоянно връзки със същите, да изучава техните нужди и желания да се отчита пред тях и да получава поръженията на избирателите и се прижи за тяхното изпълнение.

Системата на избирателния район осигурява също така възможността за отзоваването на народния представител от самите избиратели, когато същият не оправдае доверието им или излезе на програмата, в името на която е избран.

По предложения законопроект изборите за Народно събрание се произвеждат от самия народ. Издването и обсъждането на кандидатите за народни представители, тяхното регистриране, кандидатията за кандидатите произвежда на гласуването в изборния ден, утвърждаването на избрания народен представител — всичко това се извършва от самия народ на събрания на трудещите се или чрез избрани непосредствено от него представители в многобройните избирателни комисии.

Кандидатура за народни представители могат да поставят Българската Комунистическа партия, Българският земеделски народен съюз, Отечественият фронт, професионалните съюзи, кооперативните организации, младежките организации и културните дружества. Това право се осъществява от централните органи на обществените организации, от общите събрания на работниците и служителите от предприятията и учрежденията, на военностроителите от военните части, от общите събрания на житниците от ТКЗС в селата и др.

Такава широка възможност за поставяне на кандидати за народни представители във Върховния представителен орган на държавата може да даде само една истинска народна власт, която не може да се получи в капиталистическите държави, където политическите партии определят кандидатите за народни представители, а в някои случаи, както това беше в нас преди 9 септември 1944 г., бе въведено и самокандидатване — положение крайно уничително за кандидатирания се. Самият обсъждане става на широко събрание на трудещите се от избирателния район.

За да се види огромното значение на широкото обсъждане на кандидатите от широките трудещи се маси, нека ми бъде позволено да посоча един пример — в Пирдопска околия в един избирателен район за околийски народен съвет, в станалите през месец декември миналата година избори, е била издигната кандидатурата на другар който е бил депутат в околийския народен съвет. При обсъждането трудещите се са направили отвод на кандидата, поради това, че същият като депутат не се е свързвал с избирателите си и се е отнасял бездушно към техните нужди и са издигнали друг кандидат на неговото място. Неприятен кандидат е бил предложен в избирателен район за градски народен съвет, където се получава същото. Трудещите се не приемат кандидатурата му. След този случай същият е бил предложен за кандидат в един избирателен район за Окръжен народен съвет, но и тук резултатът е все същият, неговата кандидатура се откърпя и трудещите се издигат друг кандидат, за чиято считат, че има по-добри качества за народен избраник. Този случай не е единствен.

Не ще отговорят титовите бандити, в нас това е невъзможно. Да, невъзможно е това в типова Югославия, защото югославските народи са подложени на нечуван фашистки терор и надзвездства от страна на титовските слуги на американските си господари. Не, това е невъзможно в нашите страни, ще пригласят управляващите капиталистически върхуши в буржоазните държави, където изборите за представителните органи се извършват от полицията и войската, където подкупите и фалшивите са редовно явление, където народите са обезправнени. Но народите в тези страни не споделят мнението на своите продажни управляващи среди. Те волят величави борби за да направят това възможно и в своите страни и да се освободят от тези капиталистически кърлежи, които са се загнездили в тялото на народа, експлоатират го и потискат неговата воля.

В настоящия момент се води една кампания в капиталистическите държави под диктовката на американските империалисти и поради страха от пробуждащите се маси срещу малко останалите, макар и формално записани буржоазно-демократически свободи. Във Франция, Гърция и Италия се създадоха и създават ултареакционни избирателни закони, които са насочени към пълното отричане на народния суверенитет.

По заповедите на американските си господари титовските лакеи поребаха конституцията от 1946 г., в която макар и формално бяха записани широки права и свободи за народите на Югославия.

Предлаганият законопроект за избиране Народно събрание на НР България възприема напълно основните принципи на най-демократичната и най-прогресивната избирателна система в света — съветската избирателна система.

Законопроектът обезпечава осъществяването на пълното върховенство на народа в управлението на държавата и съдейства за увеличаването на политическата и производствена активност на масите.

Той открива широко възможности за избирането в Народното събрание на истински представители на народа, които ще вложат всичките си сили за осъществяването на втората Червенковска петилетка.

Поради това ще гласувам за предложения законопроект за избиране на Народно събрание на Народна република България. (Ръкопляскания)

Председателстващ Илия Радев. Има думата народният представител др. Ангел Генев.

Ангел Генев: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Предложеният законопроект за избиране Народно събрание на Народна република България допълни нашата избирателна система, основните принципи на която са легнали в Димитровската конституция.

Нашата Димитровска конституция, създадена по образец на най-великата Сталинска конституция, е една от най-демократичните конституции в света.

Димитровската конституция провъзгласява принципа, че цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа, че тази власт той упражнява чрез свободно избрани от него представителни органи. Органите на народната власт се отчитат и контролират от народа.

В Димитровската конституция са отразени основните положения на които почива нашата избирателна система, а конкретно тези положения са разработени в Закона за избиране на народните съвети на депутатите на трудещите се, по които се произвежда изборите на 14 декември 1952 г. с блестяща изборна победа. Тези положения са разработени и в предложения законопроект за избиране на Народно събрание при същите принципи.

Според Димитровската конституция и избирателните закони избирателното право е всеобщо, което се изразява в това че всички граждани на нашата народна република, навършили 18 години, без разлика на пол и народност, раса, вероизповедание, образование, занятие, обществено, политическо и имуществено състояние, са избиратели и избирани с изключение на поставените под запрещение и лишени с присъда от граждански и политически права.

Избирателните права са гарантирани и в действителност се използват от работниците, селяните, интелигенцията — от трудещата се, благодарение на социалистическия строй, на обществена собственост на средствата за производство, на унищожаването експлоатацията на човек от човека, благодарение на цялото обществено и държавно устройство.

Избирателната система в нашата страна създава всички условия за най-пълно участие на трудещите се в управлението на държавата, дава възможност на всички граждани не само да упражняват своето избирателно право, но и да станат активни организатори на избирателната кампания, като истински господари на Народната република на дело да участвуват в определена пътя на развитието на нашето общество, в определяне и провеждане политиката на народната власт.

Докато избирателните системи в Съветския съюз и страните с народна демокрация осигуряват на дело пълното участие на народните маси в управлението на държавата, то избирателните системи на капиталистическите държави са така нагласени, че държат народните маси далеч от управлението.

Управниците на капиталистическите страни са заинтересувани само от това, народните маси да бъдат излъгани, измамени и да не разберат, че буржоазно-капиталистическата държава защитава само интересите на капиталистите.

В своята историческа реч на XIX-ия конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз другарят Сталин смъкна маската и разкри до дъно истинския предателски лик на съвременната буржоазия. Другарят Сталин посочи, че в капиталистическите страни сега вече не е останала и следа от някогашния буржоазен либерализъм, че сега буржоазията продава свободата и независимостта на нацията за долари. Захвърлени са като ненужни знамето на буржоазно-демократичните свободи и знамето на националната независимост и националния суверенитет.

В капиталистическите страни господстващата буржоазия по хиляди начини отстранява трудещите се маси от участие в управлението на държавата, от участие в изборите. «Няма и не може да има при капитализма, казва другарят Сталин, действително участие на експлоатираните маси в управлението на страната даже само поради това, че при капиталистическите

условия и според най-демократичните порядки правителството се назначава не от народа, а от ротшилдовци и стинесовци, рок-фелеровци и моргановци.» Дори и когато трудещите се в капиталистическите страни получават възможност да участвуват в гласуването при изборите, на тях е предоставено по думите на Маркс само правото да решат кой от представителите на господстващата класа да ги потиска.

Конституцията на САЩ е от 165 години и е останала като старинна преживелица без да има каквото и да било приложение, а в действие е написаната конституция, отразена в най-различни закони или съвсем беззаконни актове на управляващата капиталистическа класа.

По избирателната система на САЩ се правят повече от 50 вида ограничения за участието на народа в управлението. Така например 15 милиона жители на САЩ са лишени от избирателни права само защото цветът на кожата им е чер. Негрите са лишени не само от избирателни права, но почти от всякакви права — те могат да бъдат осакатявани и дори убивани без каквито и да е причини.

Животът на негръта е в постоянна тревога и опасност, от една страна, той е изложен на терора на полицията и съдебните власти, а от друга страна, е главна прицелна точка на разните погромаджийски организации. Негърското население е подложено на системно осакатяване на човешкото достойнство.

Може ли да се мисли за избирателни права на тия безправни хора? Не, те нямат избирателни права защото в повечето случаи те не могат да си платят избирателния данък. В други случаи те не могат да отговорят на изпитването върху известни текстове на конституцията, при които често им се поставят неразбираеми, забъркани въпроси. Ако някой негр преодолее тези и още много други имотни и образователни цензове, гласува с риск на живота си. Всеки негр, явил се да гласува, бива изложен на най-дивачки преследвания от страна на «чистите американци». Известни са много случаи, когато негри са бивали убивани само защото са изявиали желание да гласуват. Затова никак не е чудно, че едва 1% от възрастното негрско население участвува в изборите като избиратели, а за избираемост почти и дума не може да става.

В САЩ още се прилага на дело имущественият ценз, чрез който се лишават от избирателни права хиляди граждани.

В САЩ правото на гласуване се придобива с навършването на 21-годишна възраст, а милиони младежи от 18 до 21-годишна възраст са лишени от правото да бъдат избиратели. Тези ограничения, както казва великият Ленин, преди всичко засягат най-вече младите, най-съзнателните и решителни слоеве от работническата класа. Избирателната система на САЩ изисква избирателите да имат постоянно местожителство в избирателния окръг, което в отделните щати е от 6 месеца до 2 години. Разкривайки класовата същност на това изискване, Ленин казва: «Капиталът прехвърля от единия край на другия работническите маси, лишават ги от постоянно местожителство и затова работническата класа трябва да загуби част от своите политически права.»

В 20 щати е въведен ценз за грамотност, който лишават от избирателни права милиони неграмотни и малограмотни граждани. В много щати са лишени от избирателни права войниците и матросите.

Изборите в САЩ са съпроводени с най-различни фалсификации, като се съставят фалшиви избирателни списъци и с тях гласуват хора по няколко пъти. Има специални организатори на изборите, които ги превръщат в източник за печалба, както всичко друго в САЩ.

В изборите за президент през 1948 г. са лишени в 11 щата под предлог за неграмотност 2 800 000 души, за неплатени данъци — 7 700 000 души, поради болест — 4 700 000 души и поради липса на постоянно местожителство 2 000 000 души.

Поради разните видове ограничения на брой повече от 50 и грубия полицейски терор и фалсификация народът не участва до голяма степен в изборите. Труман е бил избран за президент с 26% от всички избиратели, които са имали право на глас. В изборите за конгреса в 1950 година са участвували 40 000 000 избиратели, а не са гласували 45 000 000. В щата Южна Каролина от 500 000 избиратели са гласували само 25 000 или всичко 5% от избирателите. Изборите на 4 ноември 1952 година се проведоха при небивали дажне и за Съединените щати нервност, напрежение и най-груб полицейски терор. За новия президент генерал Айзенхауер са гласували от 98 400 000 избиратели само 33 029 308 избиратели. Такава демокрация насандат Съединените щати и в останалите империалистически страни. В тия страни не се прилага например пропорционалната избирателна система, а мажоритарната избирателна система, която осигурява болшинството на дадена партия без това да отговаря на действително подадените гласове.

САЩ най-грубо се намесват във вътрешните работи на своите «съюзници». В отчетния доклад на ЦК на ВКП (б) пред XIX-ия конгрес др. Маленков заяви: «Сега американският империализъм действува вече не само като агресор, но и като световен джандарм, който се старее да задуши свободата навсякъде, където само е възможно, и да насади фашизма.» Така например в Италия американските империалисти, за да осигурят болшинство на техния слуга де Гаспери, насочиха срещу народа дулата на своите оръдия.

Под диктовката на американските милиардери управляващата буржоазна класа във Франция превръща Френската република — страната, която някога се считаше за страна на демократичните свободи — в полицейско-ашистка държава. Във Франция сега вилнее жесток полицейски терор и произвол, предлагат се най-груби методи на фашистко насилие над гражданите, арестуват се прогресивни обществени деятели, борци за мир, защитници на демократичните права и свободи, мъчат се да задушат борбата на свободолобивия и героичен френски народ за мир, за национална независимост и демокрация. Подобна политика американските империалисти провеждат в Англия, Белгия, Холандия и всички капиталистически страни. Такава политика американските империалисти са наложили и в страните на своите балкански слуги — в Югославия, Гърция и Турция.

Ярна картина на «американската демокрация», на «демократичността» и «свободата» на изборите са проведените на последък избори в Гърция, където на 16 ноември 1952 година се разигра американската изборна комедия при най-голям терор и варварско насилие. От избирателни права бяха лишени много граждани, в това число и войниците. В сравнение с изборите през миналата година по официални данни са гласували 200 000 избиратели по-малко. В много избирателни центрове са гласували само 40 — 50% от имащите право на глас. Реакционният сбор на Папагос получи едва 49.6% от гласовете и само поради провеждането на крайно реакционна избирателна система заграби властта в ръцете си.

Но народите от империалистическите страни, солидарни със световното движение за мир дават достоен отпор на всички изборни машиниции. Така в Солун американските слуги претърпяха пълен неуспех в изборите на 16 ноември 1952 година, което предизвика гръцкото реакционно правителство да насрочи допълнителни избори. На 18 януари т. г. допълнителните избори в Солун се проведоха при засилен терор и фалсификация от папагосовата полиция. Благодарение на несломимия борчески дух на гръцките патриоти терорът и фалсификацията бяха превъзможани и единната демократична левица е получила 43 037 гласа, или с 20 000 гласа повече от изборите на 16 ноември. Това е тежка присъда срещу американските господари и американските ланей, издадена от пръстите трудещи се срещу колониалната грабителска политика на САЩ.

В титова Югославия югославските трудещи се, които са обезправени и подхвърлени на див и безогледен терор и страната е превърната в полицейска тюрма, масово бойкотира «избори» за «народни отбори», за които като кандидати за отборници се поставят кулаци, фашистки изверги и криминални типове.

Избирателната система на Съветския съюз коренно се различава от избирателните системи на капиталистическите държави. Съветската избирателна система се основава на преимуцествата на съветския обществен строй пред буржоазния, на превъзходството и преимуцествата на съветската социалистическа демокрация пред буржоазната. Избирателната система, отразена в Сталинската конституция и в законите за избиране депутатите на трудещите се във Върховния съвет и във всички други съвети в СССР, е най-демократичната избирателна система в света. Тя гарантира за всички граждани всички възможности за едно действително и тълно проявление на тяхното право да бъдат избирани и избираеми без каквито и да е ограничения. Изборите в СССР са всенародни празници, на които народът демонстрира своята свобода и сила, своето морално-политическо единство. Комунистическата партия на Съветския съюз участвува в изборите в блок с безпартийните, което я свързва още по-тълсно с безпартийните работници, селяни и интелегенция. Такъв мощен блок, какъвто има в страната на победения социализъм, е немислим в страните на капитализма. Този блок е съвсем естествен в СССР, защото интересите на Партията се сливат с интересите на народа, интересите на Комунистическата партия с интересите на безпартийните.

Със законопроекта за избиране на Народно събрание на Народна република България се осигурява правото да бъдат избирани и избиратели всички граждани, мъже и жени, навършили 18 годишна възраст, без разлика на каквито и да е националности, образователни, верски, имуществени и др. цензове. Единствено ограничение се прави само на поставените под заповеление и лишени с присъда от граждански и политически права, което е тълно естествено.

Преди 9-ти септември цялата избирателна система на буржоазията у нас беше така устроена, че да отстранява именно трудещите се от участието в изборите като избиратели и още повече като избираеми с най-различни ограничения свойственни на капиталистическите страни и особено засялени през последните години на монархо-фашисткото господство.

Според Търновската конституция избиратели бяха гражданите, навършили 21 година, а избираеми — 30 години.

С новия закон се дават права на младежите, навършили 18 години, да бъдат избиратели и избираеми, с което се включват в управлението хиляди ентузиазирани строители на новия социалистически живот.

По силата на буржоазните закони в миналото жената у нас беше лишена тълно от избирателно право. Като изключим формалното и крайно ограничено избирателно право, което се даде едва през 1937 година и обхващаше само омъжените жени, а изключваше неомъжените жени, трябва да подчертаем, че повече от жените никога не са използвали избирателното си право.

През цялото време на господство на буржоазията на жената никога не беше дадено право да бъде избирана както в Народното събрание, така и в общинските съвети и минаваше за непълноценен гражданин на буржоазната държава, държан далече от обществения и политически живот на държавата и общините. Това безправно положение на жената вече е ликвидирано от народната власт и тя е напълно равнопоставена с мъжа във всяко отношение. А народнодемократичната власт взема всички мерки да я улесни за най-широка обществено-политическа и държавна дейност, като създава и разширява постоянно мрежата от детски домове, детски градини, дава дълги отпуски преди и след раждане и много други улеснения.

Във всички избори, произведени от 9-ти септември досега, се чувствава ръстът на българските трудещи се жени и все по-голямо участие на жените народни избраници. Така в Народното събрание, избрано на 18 ноември 1945 година, от 276 народни представители 16 бяха жени. Във Великото народно събрание от 465 — 38 жени. В Първото Народно събрание от 1949 година от 239 народни представители 37 са жени. През 1949 година са избрани 5646 жени в народните съвети, а сега на 14 декември 1952 година са избрани 11 017 депутати жени и са включени като членове на изпълнителните комитети на народните съвети на депутатите на трудещите се като председатели, секретари и членове 1011 жени.

Според последните избирателни закони на монархо-фашистката власт за избирание на народни представители и общински съветници освен ограниченията за жените и младежите се предвиждаха и много други ограничения, като: не могат да упражняват избирателните си права военните лица, запасните — свикани под знамената, трудовите офицери, подофицери и редници, стражарите (полицейски, горски и митнически), общинските пожарникари и учащите се от всички учебни заведения. Не могат да гласуват уславоените в дадена община на ново местожителство, ако не са се отписали от регистрите на общината откъдето са дошли.

Особено големи са ограниченията, които предвиждаха фашистките закони за тия, които трябва да бъдат избрани за народни представители и общински съветници, като: не може да бъде избран за народен представител този, който не е навършил 30 години, който не е отбил редовната си военна служба, няма завършено първоначално образование, не си е издържил данъците или други държавни или общински тежести, който е на военна или трудова служба или се учи в каквото и да било учебно заведение, а също и този, който е даден под съд, обвинен в някое престъпление. Тук са поставени обикновено престъпленията против властта и най-вече престъпленията по варварския закон за ЗД с цел да се попречи на комунистите и други прогресивни хора да влязат в Народното събрание. Но най-широки пречки се създаваха в това отношение със забраната да бъдат избрани тези, които изповядват противодържавни идеи или са привърженици на комунистически или насилнически методи за обществено-политически борби. На кандидатите беше вменено в задължение да дават декларации, че не са привърженици на такива идеи и после това се използваше да бъдат изгонвани от Народното събрание. Поради тия и много други причини, които характеризират избирателната система на буржоазната държава, процентът на лишените от избирателни права е много висок. В изборите от последното монархо-фашистко народно събрание 1939/40 година са участвували 67.2% от записаните в избирателните списъци.

На всички тези ограничения и пречки за участие на трудещите се в изборите като избиратели и в управлението като избрани нашата избирателна система, с която е в пълно съгласие предлаганият избирателен закон на Народното събрание, е турил край.

Основното различие на настоящия избирателен закон от предшестващата е, че се установява изборите за народни представители да се провеждат по избирателни райони, като във всеки избирателен район се избира по един народен представител. Преимуществото на избирателния район пред избирателната колегия е, че избирателите гласуват за единствен кандидат, когото ще опознаят като свой избраник и към когото ще се отнасят и дават поръчения. Самият кандидат ще знае своя избирателен район и избиратели, ще се свързва с народните маси, ще опознава болките и нуждите на населението, ще бъде в непрекъснат и постоянен контакт с избирателите и ще е улеснен в отчитането си като народен представител. Този принцип беше проверен и даде добри резултати в изборите за народни съвети на 14 декември 1952 година. В страната бяха обособени 59 657 избирателни района и избрани толкова депутати от разните народни съвети. Избирателите дадоха хиляди поръчения из всички области на културния, стопански и политически живот. В Търновски окръг на 4456 депутати са дадени 12 429 поръчения. Само депутатът от окръжния народен съвет Михаил Дудупев е получил 88 поръчения от избирателите, по-голямата част от които са израз на творческите инициативи на трудещите се и могат да се осъществят с подръчни материали и организация, за която може да помогне депутатът. В с. Добромарка, Севлиево, благодарение обособяването на една махала в отделен район, която досега е била без електрическа мрежа и радиоуредба, с помощта на съответните депутати само за 10 дни преди изборите се извършила електрификацията и озвучаването и населението е посрещнало изборите радостно при електрическа светлина и весели народни песни, предадени чрез новите високоговорители.

Важно отклонение от досегашния избирателен закон е премахването на избирателните пликосе. Изборите за народни съвети на практика показаха, че пликосете не са били гаранция за запазване на тайната на гласуването, а тази тайна напълно е осигурена, когато избирателят сам съгне бюлетината и сам я пусне в избирателната кутия.

Законът осигурява правото на посочване на кандидатите на еднаквата обществено-политическа организация Отечествен фронт, на другите обществени организации и дружества на трудещите се: на организациите на ВКП, на ВЗМС, професионалните съюзи, кооперативните организации, младежките организации и културните дружества. Не могат обаче да бъдат посочвани за кандидати лица с фашистки или противонародни прояви. Явно е, че и този закон както Закона за избирание народни съвети на депутатите на трудещите се осигурява най-голяма възможност на трудещите се маси да посочват и избират из свои среди за народни представители лица, които са най-достойни за това звание, отличили се с работата в нашето социалистическо строителство, предани на народната власт, ползващи се с доверието на избирателите. Осигурява се пълен контрол върху дейността на народен представител от даден район, както и редовното отчитане на извършената от него работа.

Участието на нашия народ в изборите за народни съвети на депутатите на трудещите се по принципите, които напълно приема законопроектът за избирание на народни представители, показва, че тези принципи са правилни. Блестящата изборна победа на 14 декември беше мощна манифестация на растящото морално-политическо единство и сплочеността на трудещите се, вългнато в Отечественния фронт, на отпорното доверие, с което се ползува Комунистическата партия и нейната политика сред народа, на готовността на трудещите се да строят и построят социализма в нашата родина, на готовността на трудещите се да се борят за делото на мира и братията нашата национална независимост от империалистическите посегателства.

Изборите на 14 декември бяха и ще бъдат в бъдеще голяма политическа школа за нашия народ, която почва с неговото най-активно участие при издигането и обсъждането на кандидатите, при обсъждане дейността на управлението на страната. По време на изборите трудещите се разгъват критика на слабостите и недостатъците и пропуските в дейността на редица държавни органи. Това показва политическия растеж на нашия народ, неговото твърдо решение да се отстраняват слабостите и върви напред. Но всичко това задължава народните избраници да чувствуват отговорност за поръчаното дело. Трябва да напомним, че много от поръченията на депутатите от Търновски окръг са «Избранниците да не забравят избирателите, да ходят по-често при тях и да изпълняват поръченията.»

Тази народна повеля задължава и нас — народните представители, и тия, които ще бъдат избрани за в бъдеще. Народът иска депутатите и народните представители да бъдат верни и предани негови слуги, принципи борци за неговото дело, непримирими към враговете, правдиви и честни към Партията и държавата, отзивчиви към нуждите на трудещите се, самокритични и вискателни към себе си и към другите.

С тази воля на народа, с демократичните принципи на нашия държавен и обществен строй, ценен принос към който дава и новият избирателен закон, ние ще вървим напред от победа към победа по светлия социалистически път, водени от славната Димитровска комунистическа партия начело с любимия партиен и държавен ръководител другаря Червенков, окриляни от непобедимия Съветски съюз и великия Сталин.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява законопроекта за избирание на Народното събрание на Народна република България и ще гласува единодушно за него. (Ръкоплескания)

Председателстващ Илия Радков: Другарки и другари народни представители! Следва да преминаем към гласуване на законопроекта.

Съгласно правилника Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван член по член или изцяло.

Бюрото на народното събрание предлага законопроектът да се гласува глава по глава, тъй като същият беше четен член по член.

Има ли други предложения — Няма.

Полагам на гласуване предложението на Бюрото на Народното събрание законопроектът да бъде гласуван глава по глава. Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата докладчикът на законодателната комисия др. Никола Джанков да докладва законопроекта.

Докладчик Никола Джанков: (Чете)

«ЗАКОН

за избирание Народно събрание на Народната република България»

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава I — Избирателна система», която обхваща член 1 до член 11 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава I на законопроекта, включваща членове от

1 до 11 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава II — Избирателни списъци», която обхваща от чл. 12 до чл. 24 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава II на законопроекта, включваща членове от 12 до 24 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава III — Избирателни райони за избиране на Народно събрание», обхващаща от чл. 25 до чл. 26 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава III, включваща членове от 25 до 26 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава IV — Избирателни секции», която обхваща от чл. 27 до чл. 32 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава IV, включваща членове от 27 до 32 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава V — Избирателни комисии», която обхваща от чл. 33 до чл. 43 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава V, включваща членове от 33 до 43 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава VI — Ред за посочване кандидатите за народни представители в Народното събрание», която обхваща от чл. 44 до чл. 58 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава VI, включваща членове от 44 до 58 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава VII — Ред на гласуването», която обхваща от чл. 59 до чл. 70 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава VII, включваща членове от 59 до 70 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава VIII — Определение на резултатите от изборите», която обхваща от чл. 71 до чл. 93 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава VIII, включваща членове от 71 до 93 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава IX — Отговорност за нарушаване изборителните права на гражданите», която обхваща чл. 94.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава IX, включваща чл. 94, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Джанков: (Чете) «Глава X — Последни разпоредби», която обхваща от чл. 95 до чл. 96 включително.

Председателстващ Илия Радков: Който е съгласен с така прочетената глава X, включваща членове от 95 до 96 включително, заедно с поправките на законодателната комисия, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към гласуването на законопроекта изцяло. Който е съгласен с така прочетената Закон за избиране на Народно събрание на Народната република България, моля, да гласува. Мнозинство, Събранието приема.

Преминваме към следващия въпрос от дневния ред на днешното заседание:

Избиране Главен прокурор на Народната република България.

Има думата народният представител др. Никола Балканджиев да прочете направеното предложение от група народни представители.

Никола Балканджиев: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от група народни представители от Първо Народно събрание за избиране на Главен прокурор на Народната република

Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 63 от Конституцията на Народната република България Главният прокурор на Народната република се избира от Народното събрание за срок от 5 години.

Досегашният Главен прокурор на Народната република др. Димитър Георгиев Запрянов бе избран от Великото Народно събрание на 18 декември 1947 г. в 129-то му заседание.

Неговият 5-годишен мандат, следователно, е изтекъл.

През изтеклите 5 години др. Димитър Георгиев Запрянов се справи с възложената му задача и оправда гласуването му от

Великото Народно събрание доверие. Ето защо, и на основание чл. 63 от Конституцията на Народната република България и чл. 4, ал. IV от Закона за прокуратурата,

ПРЕДЛАГАМЕ:

Да бъде преизбран от Народното събрание за Главен прокурор на Народната република др. Димитър Георгиев Запрянов.

София, 9 февруари 1953 г.

Народни представители:

Никола Балканджиев
Боян Делчев
Атанас Драгиев
Рада Тодорова
Георги Наджаков.»

Председателстващ Илия Радков: Другарки и другари народни представители! Чухте направеното предложение от група народни представители за Главен прокурор на Републиката да бъде преизбран досегашният Главен прокурор др. Димитър Георгиев Запрянов.

Има ли някое друго предложение? — Няма.

Има ли желаещи да се изкажат по кандидатурата? — Няма. Поставям на гласуване направеното предложение.

Който е съгласен за Главен прокурор на Народната република на България да бъде избран народният представител Димитър Георгиев Запрянов, моля, да вдигне ръка. Приема се единодушно. Народният представител др. Димитър Георгиев Запрянов се преизбира за Главен прокурор на Народната република България.

Преминваме към разглеждане на четвърта точка от дневния ред на днешното заседание:

Избиране Върховен съд на Народната република България.

Има думата народният представител др. д-р Иван Пашов, да прочете предложението, направено от група народни представители.

Д-р Иван Пашов: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от група народни представители от Първо Народно събрание за избиране на Върховен съд на Народната република

Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 61 от Конституцията на Народната република България, Върховният съд на Народната република се избира от Народното събрание със срок 5 години.

Сегашният състав на Върховния съд бе избран от Великото Народно събрание на 26 декември 1947 г. в 134-то му заседание. Неговият 5-годишен мандат, следователно, е изтекъл.

Поради това, налага се Народното събрание в настоящата си сесия да избере нов личен състав на Върховния съд. Ето защо, на основание членове 58 и 61 от Конституцията на Народната република България и на чл. 25, ал. I от Закона за устройството на съдилищата,

ПРЕДЛАГАМЕ:

I. Върховният съд на Народната република да се състои общо от 38 съдии, от които 1 председател, 2 подпредседатели, 7 председатели на отделения и 28 членове.»

Председателстващ Илия Радков: Има ли друго предложение? — Няма.

Народният представител др. Иван Пашов предлага Върховният съд да се състои от 38 съдии, от които 1 председател, 2 подпредседатели, 7 председатели на отделения и 28 членове. Понеже няма друго предложение, поставям това предложение на гласуване.

Който е за така направеното предложение от група народни представители, прочетено от др. д-р Иван Пашов, моля, да вдигне ръка.

Има ли някой против? — Няма.

Предложението се приема.

Д-р Иван Пашов: (Чете) «II. За председател на Върховния съд на Народната република предлагам да бъде избран др. Никола Дочев Цветковски.»

Председателстващ Илия Радков: Има направено предложение от същата група народни представители да бъде избран за председател на Върховния съд др. Никола Дочев Цветковски. Има ли друго предложение? — Няма.

Има ли желаещи да се изкажат по кандидатурата? — Няма. Полагам на гласуване предложението на групата народни представители, прочетено от др. д-р Иван Пашов.

Който е съгласен за председател на Върховния съд на Народната република България да бъде избран др. Никола Дочев Цветковски, моля, да вдигне ръка.

Има ли някой против? — Няма.

Народният представител др. Никола Дочев Цветковски се избира за председател на Върховния съд.

Има думата др. д-р Иван Пашов да прочете предложението за състава на съда.

Д-р Иван Пашов: (Чете) «III. За подпредседатели, председатели на отделения и за членове съдии предлагаме да бъдат избрани следните другари:

1. Найден Райчев Дряновски — подпредседател.
2. Никола Димитров Русчев — подпредседател
3. Борис Симеонов Бъров — председател на отделение
4. Стефан Димитров и. Господинов — председател на отделение.
5. Васил Христов Райчин — председател на отделение
6. Стефан Василев Иванов — председател на отделение
7. Трайко Лазаров Монов — председател на отделение
8. Найден Христов Малеев — председател на отделение
9. Подполк. Никола Симов Таков — председател на отделение.
10. Желю Господинов Желев — член съдия
11. Илия Данев Събев — член съдия
12. Васил Симчев Пилерков — член съдия
13. Димитър Христов Димитров — член съдия
14. Димитър Сласов Митов — член съдия
15. Манол Тодоров Панчев — член съдия
16. Димитър Русинев Гъделев — член съдия
17. Асан Атанасов Вържаров — член съдия
18. Никола Ангелов Манчев — член съдия
19. Стоян Иванов Чучев — член съдия
20. Дамян Попхристов Попов — член съдия
21. Ради Петков Стефанов — член съдия
22. Никола Янев Тодоров — член съдия
23. Антон Николов Леков — член съдия
24. Коста Димитров Павлов — член съдия
25. Неделчо Георгиев Бранев — член съдия
26. Константин Ангелов Константинов — член съдия
27. Борис Добрев Маринов — член съдия
28. Марин Маринов Тодоров — член съдия
29. Иван Петков Топалов — член съдия
30. Радослав Петков Радев — член съдия
31. Сава Янакиев Савов — член съдия
32. Георги Григоров Тодоров — член съдия
33. Христо Иванов Георгиев — член съдия
34. Неделчо Манолов Ралев — член съдия
35. Никола Гаврилов Николов — член съдия
36. Полк. Стефан Яков Йохнев — член съдия
37. Майор Милко Илиев Стефанов — член съдия.

Предлагаме също така гласуването да стане общо за всички кандидати, а не поотделно за всеки.

Предложението е подписано от народните представители д-р Иван Пашов, Ангел Генов, Георги Кулишев, д-р Пенчо Костурков и Анастасия Вълнова.»

Председателстващ Илия Радков: Има предложение гласуването да стане общо за всички. Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване.

Който е съгласен гласуването за състава на Върховния съд да стане общо за всички кандидати, а не поотделно за всеки, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, приема се.

Поставям на гласуване предложението за състава на Върховния съд.

Който е съгласен за членове на Върховния съд на Народната република България да бъдат избрани предложените от група народни представители и прочетени от др. д-р Иван Пашов кандидати, моля, да вдигне ръка.

Има ли някой против? — Няма.

Съставът на Върховния съд се избира така, както бе предложено от групата народни представители.

Пристъпваме към разглеждане на последната точка от дневния ред.

Избиране на съдебни заседатели за Върховен съд на Народната република — военна колегия.

Кой от народните представители иска думата?

Делчо Чолаков: Аз искам думата.

Председателстващ Илия Радков: Има думата народният представител др. Делчо Чолаков.

Делчо Чолаков: (Чете)

« П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

от група народни представители от Първо народно събрание за избиране на съдебни заседатели за Върховния съд на Народната република — военна колегия

Другари и другари народни представители! Съгласно чл. 296, ал. II от Наказателно-процесуалния кодекс, военната колегия при Върховния съд разглежда като първа инстанция подсъдимите на военните съдилища престъпления, извършени от лица на длъжност: командири на полкове, командири на дивизии, по-горни и съответстващи на тях, както и от военни аташета.

Когато Върховният съд действва като първа инстанция, делата се разглеждат в състав от трима съдии и четири съдебни заседатели.

Съгласно чл. 25, ал. II от Закона за устройството на съдилищата, съдебните заседатели за Върховния съд се избират от Народното събрание за срок от 5 години. Досега съдебни заседатели за военната колегия при Върховния съд не са избрани. Налага се Народното събрание в настоящата сесия едновременно с избирането на нов личен състав на Върховния съд да избере и съдебни заседатели за военната му колегия.

По изложените съображения, на основание чл. 58 от Кон-

ституцията на Народната република България и чл. 25, ал. II от Закона за устройството на съдилищата,

П Р Е Д Л А Г А М Е :

1. Броят на съдебните заседатели за военната колегия при Върховния съд на Народната република да бъде 46.»

Председателстващ Илия Радков: Има ли друго предложение? — Няма.

Който е за предложението броят на съдебните заседатели във военната колегия при Върховния съд на Народната република България да бъде 46, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, приема се.

Делчо Чолаков: (Чете)

«2. За съдебни заседатели за военната колегия при Върховния съд на Народната република да бъдат избрани от Народното събрание следните другари

1. Генерал-лейтенант Дико Димитров Диков
2. Генерал-лейтенант Дяко Матеев Дяков
3. Генерал-майор Добри Маринов Джурев
4. Генерал-майор Григор Филипов Попов
5. Мед. генерал-майор Константин Ангелов Стоянов
6. Генерал-майор Цвятко Стойков Анев
7. Генерал-майор Иван Генчев Врачев
8. Генерал-майор Кирил Александров Кирилов
9. Генерал-майор Георги Цветков Момеков
10. Контер адмирал Бранимир Иванов Орманов
11. Полковник Пешо Николов Шиневски
12. Полковник Иван Стойнов Стефанов
13. Полковник Паско Петров Янев
14. Полковник Стойчо Тотев Стойчев
15. Полковник Александър Илиев Дечев
16. Полковник Крум Костадинов Граменов
17. Полковник Генчо Пенчев Денев
18. Полковник Георги Исакнов Ангелов
19. Полковник Атанас Георгиев Семерджиев
20. Полковник Велко Иванов Налин
21. Полковник Илия Димчев Кръстев
22. Полковник Слави Стойков Чакъров
23. Генерал-лейтенант Захари Симеонов Захариев
24. Полковник Поля Неделкова Антонова
25. Мед. полковник Иван Георгиев Хариев
26. Полковник Асен Василев Станоев
27. Полковник Евгени Павайотов Кумбалиев
28. Генерал-майор Янчо Костов Янчев
29. Полковник Александър Панов Гетман
30. Полковник Вълко Иванов Нешков
31. Полковник Мирон Аврамов Литов
32. Полковник Владимир Димитров Христов
33. Полковник Новачко Тодоров Новачков
34. Полковник Стоян Георгиев Гърков
35. Полковник Димитър Илиев Мурджев
36. Полковник Богдан Георгиев Думков
37. Полковник Васил Павлов Терзиев
38. Полковник Мирчо Христов Сласов
39. Полковник Никола Христов Цачев
40. Полковник Петко Стоянов Стоянов
41. Полковник Никола Иванов Рачев
42. Полковник Вълчо Цанков Ненков
43. Полковник Борис Георгиев Палагачев
44. Полковник Никола Томов Николов
45. Полковник Кирил Цочов Колев
46. Полковник Димитър Станков Копаров

Предложението е подписано от следните народни представители: Делчо Чолаков, Георги Караславов, Иван Чонос, Иван Куршумов и Магда Гинова.

Предлагаме кандидатите за състава на съдебните заседатели на военната колегия да се избера общо, а не поотделно всеки един.»

Председателстващ Илия Радков: Има ли друго предложение? — Няма.

Който е съгласен избирането на съдебните заседатели от военната колегия да стане общо за всички, а не поотделно, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към гласуване на състава за съдебни заседатели за военната колегия при Върховния съд.

Който е съгласен с предложението на др. Делчо Чолаков за състава на съдебните заседатели на военната колегия при Върховния съд, моля, да вдигне ръка.

Има ли някой против? — Няма.

Предложението от др. Делчо Чолаков състав на съдебните заседатели за военната колегия при Върховния съд на Народната република България се избира, единодушно.

Другари и другари народни представители! С изчерпване дневния ред на днешното заседание завършва и определената работа на седмата редовна сесия на Народното събрание.

В 10-дневни заседания Народното събрание прие: Закона за кооперациите, изменение на Наказателния закон, Закона за стабилността на работната сила в предприятията и учрежденията, Закона за избиране на Народно събрание на Народната република България и Закона за бюджета на Народната република България за 1953 г.

Сега вдъхновени от възторжената и мъдра реч на другаря Вълко Червенков, произнесена по бюджета за 1953 г. — да разгърнем още повече силите си и разясним на разбран и леснодостъпен език приетите закони и особено Закона за бюджета, който се явява важен стимул за изпълнение плана във всички области на нашия политически, стопански и културен живот. Това ще спомогне много за вливане на нова живителна струя в иждивата на нашия народ, ще създаде ново богатство от дружба, любов и патриотизъм и нашите крачки към изграждане на все повече нови заводи и язовири, за извоюване на още по-високи добиви в селското стопанство, за траен мир, за щастлив и заможен живот — ще станат по-бодри, по-твърди и уверени.

Особено внимание трябва да обърнат народните представители на важната и най-близкостояща задача пред целия български народ — за навременното и качествено изпълнение на пролетната сента. Всеки народен представител трябва да даде максимална помощ на съответния народен съвет за изпълнение на тая задача. Да се провери има ли още инвентар, който не е поправен,

налице ли са и почистени и обеззаразени ли са семената, изпълнена ли е задачата да се приложат всички предвидени агротехнически мерки и да спечелим борбата за високи добиви от селското стопанство, като средно от декар получим по 200 кг зърно, — задача, поставена от другаря Вълко Червенков. Гаранция за това е голямата братска и безкористна помощ на Съветския съюз, беззаветната любов на нашия баща и покровител — великия Сталин. (Всички стават прави и продължително ръкопляскаат)

Под знамето на Отечествения фронт и под ръководството на Българската комунистическа партия, начело с нашия любим Вълко Червенков, напред към изпълнение на народностопанския план за 1953 г. и преди всичко плана за пролетната сента!

Закривам седмата редовна сесия на Народното събрание. (Бурни ръкопляскания)

(Закрита в 20 ч.)

Подпредседател: **ИЛИЯ РАДКОВ**

Секретари: **ГЕОРГИ АРАЧИНСКИ**
ИВАН КУРШУМОВ

Стенограф: **СТОЯН ХРИСТОВ**